

รายงานผลโครงการบริการวิชาการ

ภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (อพ.สธ.-มจ.)

เรื่อง

โครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลออนใต้
อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

โดย

เชษฐ ใจเพชร
อุทัยวรรณ ศรีวิชัย

คณะพัฒนาการท่องเที่ยว

2568

รหัสโครงการบริการวิชาการ 22770

รายงานผลโครงการบริการวิชาการ

ภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (อพ.สธ.-มจ.)

เรื่อง โครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลออนใต้
อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ประจำปี 2568
จำนวน 63,300 บาท

หัวหน้าโครงการ อาจารย์ ดร.เชษฐ ใจเพชร
ผู้ร่วมโครงการ อาจารย์อุทัยวรรณ ศรีวิชัย

การพัฒนาฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลออนใต้
อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

The Development of Local Wisdom Database System in On Tai
Subdistrict, San Kamphaeng District Chiang Mai Province

เชษฐ ใจเพชร¹, อุทัยวรรณ ศรีวิชัย²

Chast Jaiphet¹, Uthaiwan Sriwichai²

คณะพัฒนาการท่องเที่ยว¹, คณะสารสนเทศและการสื่อสาร² มหาวิทยาลัยแม่โจ้

บทคัดย่อ

การพัฒนาฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อสนองพระราชดำริภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อสำรวจองค์ความรู้ และจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ที่เผยแพร่ผ่านระบบออนไลน์ จากการรวบรวมปราชญ์ชาวบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลออนใต้ พบว่า มีปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 7 ท่าน และภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม จำนวน 6 ภูมิปัญญา และได้จัดทำเป็นฐานข้อมูลระบบออนไลน์บนเว็บไซต์ ผลลัพธ์ของโครงการฯ กับเป้าหมายสอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDGs) มีความเชื่อมโยงกับเป้าหมายที่ 15 การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก 15.5 กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพซึ่งถูกบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่น ทั้งนี้การบูรณาการองค์ความรู้สู่การเรียนการสอน 4 วิชา ประกอบไปด้วย รายวิชา 10601100 ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม จำนวน 126 คน รายวิชา 10601202 สุขภาวะและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว จำนวน 63 คน รายวิชา สด 383 นวัตกรรมสื่อดิจิทัล จำนวน 198 คน และรายวิชา สด 318 การออกแบบประสบการณ์สื่อสาร จำนวน 13 คน รวมทั้งหมด 400 คน

คำสำคัญ: ฐานข้อมูล, องค์ความรู้ชุมชน, ภูมิปัญญาท้องถิ่น,

Abstract

The development of a local wisdom database system in On Tai Subdistrict, San Kamphaeng District, Chiang Mai Province aims to fulfill the royal initiative under the Plant Genetic Conservation Project initiated by Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn. This project aims to survey knowledge and establish a local wisdom database system in On Tai Subdistrict, San Kamphaeng District, Chiang Mai Province, which is disseminated online. A collection of local scholars and local wisdom in On Tai Subdistrict revealed seven local scholars and six local wisdoms in the fields of industry and handicrafts. These knowledge bases have been compiled into an online database system on the website. The project's outcomes and goals align with the United Nations Sustainable Development Goals (SDGs), linking to Goal 15, Utilization of Terrestrial Ecosystems, and Goal 15.5, Activities Related to the Integration of Ecosystems and Biodiversity, which are included in local development plans. This integration of knowledge into the teaching of 4 subjects consists of 10601100 Ecosystems and Environment, 126 students; 10601202 Tourist Health and Safety, 63 students; 198 students; and 13 students; for a total of 400 students.

Key words: Database System, Community Knowledge, Local wisdom traditional

คำนำ

การพัฒนากระบวนการข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อสนองพระราชดำริภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อสำรวจองค์ความรู้ และจัดทำระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ที่เผยแพร่ผ่านระบบออนไลน์

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ให้เข้าใจมากขึ้น

ขอขอบพระคุณโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ซึ่งได้สนับสนุนงบประมาณกับคณะพัฒนาการท่องเที่ยว ดำเนินโครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ และขอขอบคุณประชาชนชาวบ้านทุกท่านที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เจ้าหน้าที่สำนักงานเทศบาลออนใต้ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล และลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดีในการดำเนินโครงการ

เชษฐ์ ใจเพชร
อุทัยวรรณ ศรีวิชัย

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญภาพ	ค
สารบัญตาราง	จ
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์	2
องค์ความรู้/ผลงานวิจัยที่นำไปบริการวิชาการ	2
กลุ่มเป้าหมาย และจำนวนผู้รับบริการ	2
พื้นที่ดำเนินโครงการ	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ	3
วิธีการดำเนินงาน	4
ผลการดำเนินงาน	6
สรุปผลการดำเนินงาน	33
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	33
ผลผลิตและผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินงานโครงการ	33
ความสอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)	34
การบูรณาการองค์ความรู้สู่การเรียนการสอน หรือการวิจัย	34
บรรณานุกรม	35
บุคลากรกรม	36
ภาคผนวก	38
ภาคผนวก ก รูปภาพประกอบการดำเนินงาน	39
ภาคผนวก ข ใบงานที่ 8 การเก็บข้อมูลภูมิปัญญาในท้องถิ่น	42
ภาคผนวก ค เว็บไซต์ระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์ชุมชน ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่	68
ภาคผนวก ง รายงานผลการประเมินความสอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)	70

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	พ่อบุญตัน กันธาทิพย์	6
2	เครื่องจักสานหวาย และไม้ไผ่	6
3	แม่เถาว์ลัย ใจซิดา	7
4	ลวดลายผ้าปัก	7
5	นายเจริญ ปัญญาจันทร์ (ป้อเจริญ)	8
6	พ่อบุญฤทธิ์ กองมา	9
7	งานเครื่องไม้	9
8	นางวรรณณา แก้วศุภางค์	10
9	การดำเนินกิจกรรมกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านปางห้วยลาน	10
10	แม่สม คำรังษี	11
11	แปลงผักเกษตรอินทรีย์	11
12	พ่อเกษม ปัญญาจันทร์	12
13	พืชสมุนไพร	12
14	นายปลา เจริญคุณ (ช่างปลา)	13
15	การปั้นดินเหนียว	13
16	การขึ้นรูปด้วยแป้นหมุน	14
17	การตกแต่งรูปทรง	14
18	การวาดลวดลาย	15
19	ขั้นตอนการเคลือบถ้วย	15
20	เครื่องปั้นดินเผาสีน้ำตาล “ลายปลาคู่”	15
21	นางอารีย์ ใจวงศ์ (แม่อารีย์)	16
22	ขั้นตอนการเตรียมฝ้าย	17
23	เปลือกไม้ เช่น ไม้ประดู่ ไม้ขนุน	17
24	ฝ้ายที่ผ่านการย้อม	17
25	การปั่นฝ้าย	18

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
26	อุปกรณ์ในการทอผ้าฝ้าย	18
27	การทอผ้า	19
28	ผ้าฝ้ายทอมือลวดลายต่างๆ	19
29	นายอินโถ สิ่งห้อุป (พ่อโถ)	20
30	ผลิตภัณฑ์ต่างๆ จากหวาย	20
31	ขั้นตอนการทำเครื่องหวาย	21
32	อุปกรณ์การทำเครื่องหวาย	21
33	นางออนแก้ว สิริปุมแปง	22
34	วัสดุ/อุปกรณ์ และผลิตภัณฑ์ใบตาล	22
35	ขั้นตอนการสานปลาตะเพียน	23
36	นางโสภา วงศ์คำป็น	24
37	ไส้ขนมทำจากถั่วเขียวซีก	24
38	แป้งผสมเนื้อฟักทอง/เนื้อมันม่วง	24
39	ขั้นตอนการปั้นขนมขี้แมว	25
40	ขนมขี้แมว	25
41	นายประไพ ปินตานา	26
42	อุปกรณ์ในการทำตาแหลว	26
43	ขั้นตอนการทำตาแหลว	26
44	เครื่องราง (ตาแหลว)	27
45	โครงสร้างข้อมูล	27
46	ธีม HybridMag ที่ใช้ในการออกแบบเว็บไซต์	29
47	แสดงการกำหนดอัตลักษณ์เว็บไซต์	30
48	แสดงเมนูหน้าหลัก ที่แสดงตามการกำหนดหมวดหมู่	31
49	แสดง Medium-fidelity Wireframes	32
50	ผลลัพธ์การออกแบบเว็บเพจ	32

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ	3
2	เปรียบเทียบการพัฒนาเว็บไซต์ด้วยวิธีการต่าง ๆ	28

หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีความหลากหลายทั้งเชื้อชาติ และวัฒนธรรม ในแต่ละภูมิภาคหรือในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งจะมีวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตที่ต่างกันจะประกอบไปด้วยประชากรที่หลากหลายทั้งในทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม ที่มาอาศัยอยู่ร่วมกัน ซึ่งในความหลากหลายที่ กล่าวมานี้ ทำให้แต่ละกลุ่ม มีวิถีชีวิต ความแตกต่างกันมาตั้งแต่สมัยอดีตจนมาถึงปัจจุบันยังคงแสดงให้เห็นชัดในเรื่องของความแตกต่างดังกล่าว ถึงแม้ในปัจจุบันจะมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามามีบทบาท มากยิ่งขึ้น แต่ในส่วนวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นยังคงมีแนวทางปฏิบัติในแบบที่มีเอกลักษณ์ และสืบทอดต่อกันมาอย่างเห็นได้ชัดก็คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกิดขึ้นจากคนในชุมชนที่สืบทอดจาก บรรพบุรุษจนมาสู่ยุคปัจจุบันและมีกลุ่มชาวบ้านที่เล็งเห็นความสำคัญของวัฒนธรรม ซึ่งยังคงปฏิบัติ และอนุรักษ์ไว้ไม่ให้สูญหาย (ชานนท์ วิสุทธิชานนท์, 2558 : 1-2) ขณะเดียวกันก็เป็นตัวของตัวเองอย่างมีศักดิ์ศรี มีความเชื่อมั่นและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของเราเอง ในการพัฒนาคนหรือให้การศึกษากับคนเพื่อก้าวไปในอนาคต ไม่เพียงแต่เราจะต้องรอบรู้วิทยาการใหม่ ๆ เท่านั้น เราจำเป็นต้องรู้จักตนเอง เข้าใจภูมิปัญญาของเราเอง มีฐานรากพื้นเพทางวัฒนธรรม อันได้สั่งสม สืบสานกันมาช้านาน และบัดนี้ก็ยังงอกเงยไม่รู้จบ เพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาอย่างมีศักดิ์ศรีบนแนวทางผสมผสาน “ของดี” ที่เรามีอยู่เป็นทุน กับ “ของใหม่” ที่เราเลือกแล้วว่าเหมาะแก่เรา (สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2551, น.51)

ดังพระราชดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ความว่า “สภาพภูมิศาสตร์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่กำหนดลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์ ประเทศไทยประกอบด้วยภูมิภาคต่างๆ การปรับตัวให้เข้ากับสภาพภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกันทำให้คนไทยมีวิถีชีวิตที่หลากหลาย” กล่าวได้ว่าภูมิศาสตร์เป็นปัจจัยกำหนดวิถีชีวิตของมนุษย์ ทำให้ผู้คนที่อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันมีรูปแบบและแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ต่างกันด้วย และผลจากการที่มนุษย์ปรับตัวให้สามารถดำรงชีวิตอยู่รอด สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมเหล่านี้ ได้ส่งผลให้เกิดเป็นภูมิปัญญาแสดงถึงลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นตน (ศุภชัย มานุษยวิทยาสรีนธร (องค์การมหาชน), 2548),

ชุมชนออนใต้ เป็นชุมชนตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนได้เป็นอย่างดี และในฐานะหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (CIV) จากสำนักพัฒนาอุตสาหกรรมชุมชน กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม เป็นหน่วยประสานในการจัดกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านอุตสาหกรรม ภายใต้โครงการสร้างสรรค์อุตสาหกรรมเชิงวัฒนธรรม โดยตำบลออนใต้ (ชุมชนออนใต้) นั้น เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ถือเป็นเมืองเก่าที่มีตำนานเล่าขานมาอย่างยาวนาน ในลักษณะ “ร้อยเรื่องเล่า” และเป็นชุมชนที่ยังรักษาวิถีชีวิตพื้นบ้านแบบดั้งเดิม โดยใช้แนวคิดวิถีชีวิตแบบ “บ้านจุ่ม เมืองเย็น” (บ้านที่อุดมสมบูรณ์ เมืองที่สงบร่มเย็น) และด้วยคำว่าประวัติยาวนาน เนื่องจากในชุมชนมีการค้นพบศิลาจารึกในวัดเชียงแสน เป็นหลักฐานที่บอกว่าชาวบ้านที่นี่อพยพมาจากพันทนพูลา แขวงเมืองเชียงแสน (ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดเชียงราย) มาตั้งอยู่ริมน้ำแม่ออน ก่อตั้งหมู่บ้านที่ผลิตเครื่องถ้วยชามเครื่องถ้วยศิลาดล และตำบลออนใต้มีความโดดเด่นในเรื่องของประเพณี ศิลปวัฒนธรรมไทย อีกทั้งภูมิปัญญาในด้านต่าง ๆ และในชุมชนแห่งนี้ยังได้รับพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นหาที่สุคติได้จากในหลวงรัชกาลที่ 9 เสด็จพระราชดำเนินมาเยี่ยมเยือนในพื้นที่จำนวน 9 ครั้ง (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2562)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งในด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในชุมชน และการเรียนรู้ในระยะยาวการส่งต่อองค์ความรู้ ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมาต้องอาศัยองค์ความรู้ที่เรียกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่สะสมมาเป็นเวลาช้านาน เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อจัดทำระบบฐานข้อมูลข้อมูล เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผสมผสานกับคนในชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม และการอนุรักษ์เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสนองพระราชดำริโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
2. เพื่อศึกษาและสำรวจองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อจัดทำระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ที่เผยแพร่ผ่านระบบออนไลน์

องค์ความรู้/ผลงานวิจัยที่นำไปบริการวิชาการ

1. สำรวจองค์ความรู้จากชุมชนในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จากชุมชนท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้านและชาวบ้าน
2. การรวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เผยแพร่ผ่านระบบออนไลน์

กลุ่มเป้าหมาย และจำนวนผู้รับบริการ

กลุ่มเป้าหมาย ผู้ให้ข้อมูลไม่น้อยกว่า จำนวน 10 คน ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้านในแต่ละสาขา โดยมีเป้าหมายผู้รับบริการเป็น นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่ จำนวน 100 คน

พื้นที่ดำเนินโครงการ

ในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สนองพระราชดำริภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
2. สสำรวจองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัด เชียงใหม่
3. รวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เผยแพร่ผ่านระบบออนไลน์

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ

ตัวชี้วัด	หน่วยนับ	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน
เชิงปริมาณ - เครือข่ายความร่วมมือ (Network)	เว็บไซต์	1	1
เชิงปริมาณ - ต้นฉบับบทความวิจัย	เรื่อง	1	1
เชิงปริมาณ - ระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	ระบบ	1	1
เชิงเวลา - ระยะเวลาในการดำเนินงาน	เดือน	12	11
เชิงค่าใช้จ่าย - งบประมาณภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช	บาท	63,300	36,640

วิธีการดำเนินงาน

การพัฒนากระบวนงานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ มีจุดมุ่งหมาย เพื่อสนองพระราชดำริโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อศึกษาและสำรวจองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น และเพื่อจัดทำกระบวนงานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เผยแพร่ผ่านระบบออนไลน์ โดยรูปแบบของการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยแบ่งการศึกษา ดังนี้

1. วิธีการศึกษาวิจัย

1) การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิโดยเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) จากเอกสารวิชาการบทความวารสารวิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่างๆ

2) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์โดยการมีส่วนร่วม (participant Observation) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แกนนำชุมชน ผู้สูงอายุ และประชาชนชาวบ้านที่มีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเลือกตัวอย่างแบบ purposive และ snow ball

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) คือ ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่างๆที่ทำให้เกิดประโยชน์ โดยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก และประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1. วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ที่ครอบคลุมในเรื่องที่เกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ประโยชน์ ซึ่งมีประเด็นปัญหา (The Issues) ในกรณีเกี่ยวกับเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์

1.2. การสังเกต (Observation) เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยเข้าไปศึกษาเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยมีแนวทางการสังเกตเป็นเครื่องมือ

- การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เป็นการสังเกตที่ผู้สังเกตเป็นส่วนหนึ่ง (Complete Participant) หรือที่มีส่วนร่วม (Participant as Observer) ของปรากฏการณ์ที่ศึกษาซึ่งสมาชิกอาจจะทราบหรือไม่ทราบบทบาทของผู้สังเกต เป็นวิธีการศึกษาที่มีความเป็นธรรมชาติทำให้สามารถเข้าถึงความหมายแฝงเร้นของพฤติกรรมที่แสดงออกได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น

1.3. การบันทึกข้อมูลเมื่อศึกษาและจัดเก็บข้อมูลจากการสังเกตผู้วิจัยจะใช้การบันทึกข้อมูลในลักษณะสำคัญ 3 ขั้นตอน

- การใช้ความจำเพื่อให้การพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลเป็นไปอย่างธรรมชาติทำให้สนิทสนมคุ้นเคยและสร้างความไว้วางใจจึงต้องใช้วิธีการจดจำและรีบนำกลับมาบันทึกเมื่อมีเวลาทัน

- จดบันทึกข้อความสำคัญในการจัดเก็บข้อมูลในที่สาธารณะผู้วิจัยจะจดบันทึกข้อความสั้นๆและนำมาตรวจสอบข้อมูลภายหลัง

- การบันทึกงานสนามทุกครั้งหลังจากการจัดเก็บข้อมูลผู้วิจัยจะใช้เวลาในการจดบันทึกสภาพเหตุการณ์สภาพแวดล้อมสิ่งที่ได้พบเห็นได้ยินการพูดคุยความรู้สึกและท่าทีของผู้ให้ข้อมูลบันทึกเหตุการณ์สถานการณ์ทุกขั้นตอนบันทึกข้อสังเกตและผลการวิเคราะห์เบื้องต้นของเหตุการณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลในระดับลึก

2. การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Research Methodology) โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1. การกำหนดปัญหาในการวิจัย แบ่งเป็น การกำหนดปัญหาในการวิจัยลักษณะทั่วไปของปรากฏการณ์และการวิจัยลักษณะเฉพาะเจาะจงเช่น การวิจัยเพื่อหาสาเหตุปัจจัยกำหนดกระบวนการ และผลกระทบเป็นต้น ทั้งนี้การศึกษาปรากฏการณ์เหล่านี้จะต้องเป็นการศึกษาที่มองรอบด้าน และคำนึงถึงบริบท (Context) ของปรากฏการณ์นั้น ๆ

2.2. การตั้งสมมุติฐาน แนวคิดทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และที่เคยมีผู้ใช้มาก่อนเพื่อนำมาเป็นเครื่องมือนำทางในการกำหนดกรอบแนวคิดกว้างๆ

2.3. รวบรวมข้อมูลและพิสูจน์สมมุติฐาน เป็นการวิจัยเพื่อหาข้อสรุป หรือตั้งสมมุติฐานจากข้อเท็จจริงที่พบจากการวิจัยผู้วิจัยมีบทบาทสำคัญในการเก็บข้อมูลที่จะได้มาจากการสังเกต จดบันทึก สัมภาษณ์ และข้อมูลเอกสาร

2.4. ข้อสรุปจากการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลและเสนอรายงานผลการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพจะใช้วิธีการจำแนกและจัดระบบข้อมูลเพื่อตอบคำถามว่าคืออะไร เป็นอย่างไร และหาความสัมพันธ์ของข้อมูล แยกแยะเงื่อนไข เพื่อดูสาเหตุ ความสัมพันธ์ กระบวนการเปลี่ยนแปลงโดยไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องมือทางสถิติ หรือใช้เพื่อรวบรวมจัดหมวดหมู่

2.5. รับรองสมมุติฐานใหม่และเริ่มทำการนำเสนอเผยแพร่

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล จากการบันทึกการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลแต่ละประเด็นหลัก และสรุปข้อค้นพบที่ได้จากการสัมภาษณ์ และข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis)

5. การนำเสนอข้อมูลผลการศึกษา

1. การนำเสนอผลการศึกษา ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

2. การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่างๆ ที่ส่งผลให้เกิดประโยชน์ นำมาจัดทำเป็นฐานข้อมูลออนไลน์และเว็บไซต์ เพื่อนำไปเผยแพร่ให้นักเรียน นักศึกษา ประชาชนในพื้นที่ และผู้ที่สนใจในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผลการดำเนินงาน

การพัฒนากระบวนการข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จากการรวบรวมปราชญ์ชาวบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลออนใต้ พบว่า มีปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 7 ท่าน และภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม จำนวน 6 ภูมิปัญญา โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

1. ปราชญ์ชาวบ้าน สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

ภาพที่ 1 พ่อบุญตัน กันธาทิพย์

พ่อบุญตัน กันธาทิพย์ อายุ 80 อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 27 หมู่ 8 บ้านปงห้วยลาน ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบอาชีพ เกษตรกร เป็นปราชญ์ด้านการสานเครื่องหวาย และสานไม้ไผ่ ได้ศึกษาเรียนรู้จาก กศน. (การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย) มีการสานของใช้ที่เกี่ยวกับไม้ไผ่ เช่น กว๋ยตีนช้าง บ่าลู้ก/บ่าก๊วก ตะกร้าหวาย และไม้กวาดกล้ำมะพร้าว เป็นต้น ปัจจุบันยังคงอนุรักษ์การสานเครื่องหวาย และไม้ไผ่ โดยได้รวมกลุ่มจัดตั้งเป็น กลุ่มจักสานหวายและใบตาล หมู่ 8 ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

(ก) กว๋ยตีนช้าง

(ข) บ่าลู้ก/บ่าก๊วก

(ค) ตะกร้าไม้ไผ่

(ง) ตะกร้าหวาย

(จ) ปลอกใส่มีด

ภาพที่ 2 เครื่องจักสานหวาย และไม้ไผ่

2. ประชาชนชาวบ้าน สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

ภาพที่ 3 แม่เถาว์ลย์ ใจชิตา

แม่เถาว์ลย์ ใจชิตา อายุ 73 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 39 หมู่ 8 บ้านปางห้วยลาน ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบอาชีพ เกษตรกร เป็นปราชญ์ด้านงานปักผ้า งานฝีมือ โดยได้ศึกษาเรียนรู้ ฝึกหัดเอง และพัฒนาฝีมือมาเรื่อยๆ จน 30 ปี ที่ผ่านมา ในอดีตคนในชุมชนไปรับผ้าปลอมหมอน เสื้อผ้าฝ้าย ที่อำเภอสันกำแพงเอามาจ้างให้ปักลายตามที่กำหนด ส่วนใหญ่จะเป็นลายดอกไม้ ลายปลา ลายดาว ได้ค่าจ้างตัวละ 100-150 บาทต่อตัว ปัจจุบันแม่เถาว์ลย์ ใจชิตา ยังคงรับปักผ้าลวดลายต่างๆ และมีการประยุกต์ออกแบบลายผ้าปักตามวิถีชีวิตของชาวออนใต้ สามารถเข้าไปเยี่ยมชมลายผ้าปัก หรือสนใจที่เรียนรู้การปักผ้าได้ที่กลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านปางห้วยลาน

ภาพที่ 4 ลวดลายผ้าปัก

3. ประชาชนชาวบ้าน สาขาศาสนาและประเพณี

ภาพที่ 5 นายเจริญ ปัญญาจันทร์ (ป้อเรอญ)

พ่อเจริญ ปัญญาจันทร์ (ป้อเรอญ) อายุ 76 ปี เกิดปี พ.ศ. 2492 อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 71 หมู่ 3 บ้านรินออน ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา โรงเรียนวัดป่าตึง (สมหล้าประชาสรรค์) ระดับชั้นมัธยมศึกษา กศน.อำเภอสันกำแพง และระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ เป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องจากชาวตำบลออนใต้ ให้เป็นปราชญ์ผู้เปี่ยมไปด้วยประสบการณ์ การทำงานเพื่อพัฒนาพื้นที่ตำบลออนใต้ และเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญาวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นบ้านในตำบลออนใต้

ผลงานเด่น

- หนึ่งในคณะทำงานสำรวจการสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยลานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยได้รับการแต่งตั้งเป็นประธาน รพช. (เร่งรัดพัฒนาชนบท)
- บุรณะฟื้นฟูโบราณสถานวัดเชียงแสน และส่งเสริมการสืบทอดเครื่องปั้นดินเผาสันกำแพง (ลายปลาคุ)
- ผู้เริ่มต้นกิจกรรมประกวดบั้งไฟ ๓ อ่างห้วยลาน ซึ่งเป็นพื้นที่จัดกิจกรรมที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในภาคเหนือ และได้รับการส่งเสริมจาก อบจ.เชียงใหม่
- นักจัดรายการวิทยุชุมชนตำบลออนใต้
- ผู้สืบค้นที่มาของชุมชนพื้นนาพู่เลาที่อพยพจากเมืองเชียงแสนจนเป็นคำขวัญ **“เมืองโบราณบ้านพู่เลาแหล่งกำเนิดเครื่องดินเผาสันกำแพงดินแดนแห่งอารยธรรมตำบลออนใต้”** และเป็นผู้ประพันธ์คำขวัญตำบลออนใต้ในปัจจุบัน

คำขวัญตำบลออนใต้

ถิ่นกำเนิดหลวงปู่หล้า	งานล้ำค่าพลายภูบาล
นามกล่าวขานภูสองเมือง	แดนรุ่งเรืองวัฒนธรรม
ทิวทัศน์งานหนองพญาพรหม	ถิ่นน้ำนม โคพันธุ์ดี

ประพันธ์โดย นายเจริญ ปัญญาจันทร์

4. ประชาชนชาวบ้าน สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ช่างไม้)

ภาพที่ 6 พ่อบุญฤทธิ์ กองมา

พ่อบุญฤทธิ์ กองมา อายุ 72 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 29 หมู่ 8 บ้านปงห้วยลาน ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบอาชีพ เกษตรกร เป็นปราชญ์ด้านช่างไม้ และเฟอร์นิเจอร์ ไม้ ได้เรียนรู้ลักจำ และสะสมประสบการณ์ นำเศษไม้ เช่น ไม้สัก ไม้มะขาม ไม้ไผ่ ที่อยู่ในพื้นที่นำมา ประยุกต์ใช้ ทำเป็นโต๊ะ เก้าอี้ ตู้ เตียง และเฟอร์นิเจอร์ไม้ต่างๆ อีกทั้งยังนำไม้ไผ่ที่อยู่ในพื้นที่นำมา ประดิษฐ์ทำแคร่ไม้ไผ่ เป็นต้น โดยเริ่มต้นด้วยการออกแบบตามความต้องการ วัดตามขนาดลงบนแผ่น ตัดแต่ง และนำมาประกอบให้ได้ตามในสิ่งที่จะใช้

(ก) เก้าอี้ไม้

(ข) โต๊ะไม้

(ค) เก้าอี้ไม้สัก

(ง) แคร่ไม้ไผ่

(จ) เก้าอี้ไม้ไผ่

ภาพที่ 7 งานเครื่องไม้

5. ประชาชนชาวบ้าน สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน

ภาพที่ 8 นางวรรณณา แก้วสุวงค์

นางวรรณณา แก้วสุวงค์ อายุ 49 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 1 หมู่ 8 บ้านปางห้วยลาน ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบอาชีพ แม่บ้าน/เกษตรกร เป็นปราชญ์ด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เมื่อปี พ.ศ.2556 ได้รับองค์ความรู้จากการเข้าร่วมฝึกอบรมเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดย ผศ.ดวงพร อ่อนหวาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา มาบรรยาย และส่งเสริมให้ชาวบ้านในตำบลออนใต้มีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว ด้วยการจัดทำโฮมสเตย์ (Homestay) และกิจกรรมด้านท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น นำมาสร้างกิจกรรมให้แก่นักท่องเที่ยว จึงได้รวมตัวกับชาวบ้านจัดตั้ง “กลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านปางห้วยลาน” ซึ่งที่ตั้งของกลุ่มอยู่ในที่ดินส่วนบุคคลเป็นของ อ้อยตา และอ้อยคำ ซึ่งในอดีตเป็นหมอพื้นบ้าน (หมอเป่า) ที่คอยรักษาโรคต่างๆ ให้แก่ชาวบ้าน ทางกลุ่มได้จัดเป็นพื้นที่ในการอนุรักษ์ และถ่ายทอด สาธิตการทอผ้า การสานใบตาล การทำขนมขี้แมว การปักผ้า เป็นต้น ปัจจุบันนางวรรณณา แก้วสุวงค์ มีตำแหน่งเป็นเลขาธิการกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านปางห้วยลาน

ผลงานเด่น

- มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย 2565 – 2568 รับรองจากกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

(ก) ป้ายมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

(ข) ป้ายชื่อกลุ่ม

(ค) กิจกรรมต่างๆ

ภาพที่ 9 การดำเนินกิจกรรมกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านปางห้วยลาน

6. ประชาชนชาวบ้าน สาขาเกษตรกรรม

ภาพที่ 10 แม่สม คำรังสี

แม่สม คำรังสี อายุ 73 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 46/3 หมู่ 8 บ้านปงห้วยลาน ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบอาชีพ เกษตรกร เป็นปราชญ์ด้านเกษตรพอเพียง โดยเรียนรู้จากบรรพบุรุษ และทำไร่ทำสวนตั้งแต่เล็ก ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 ในการทำการเกษตร (เกษตรอินทรีย์) แม่สมเล่าให้ฟังว่า **“บ้านปง บ้านแล้ง บ้านแผ่นดินขาว ไบสิบไบขาว บ่ขาดถุงเสื้อ เป็นคำส้อยคนบ่เก่า คุยเล่นกัน แสดงให้เห็นถึงความแห้งแล้งของบ้านปงในอดีต ก่อนจะมีการสร้างอ่างเก็บน้ำ”** จนในปี พ.ศ. 2532 ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงดำริให้สร้างอ่างเก็บน้ำห้วยลาน จึงสามารถทำเกษตรได้ ในสวนของแม่สมส่วนใหญ่จะปลูกพืชผัก พืชสมุนไพร และที่เป็นเอกลักษณ์ คือ มีผักที่กินกับลาบ ได้แก่ โป่งฟ้า ผักแพว เทียนแกลบ ดีปลากั้ง ผักควายทอง ผักแปม หอมด่วนหลวง ผักลิ้นเขียด และยอดบ่าป็น เป็นต้น ซึ่งมีจำนวนมาก ปัจจุบันแม่สมยังเป็นวิทยากรบรรยายการทำเกษตรอินทรีย์แก่ผู้ที่สนใจ

(ก) แปลงผักสวนครัว

(ข) ผักที่ทานการลาบ

(ค) ใช้เปลือกไข่ไล่แมลง

ภาพที่ 11 แปลงผักเกษตรอินทรีย์

7. ประชาชนชาวบ้าน สาขาการแพทย์แผนไทย

ภาพที่ 12 พ่อเกษม ปัญญาจันทร์

พ่อเกษม ปัญญาจันทร์ อายุ 76 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 17 หมู่ 7 บ้านป่าตึง (หลวงปู่หล้า) ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบอาชีพ เกษตรกร เป็นปราชญ์ด้านสมุนไพร โดยได้รับองค์ความรู้จากโรงพยาบาลสันกำแพง เข้ามาจัดฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของชุมชน รวมทั้งศึกษาด้วยตัวเองจนเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน สมุนไพรที่ใช้เป็นยา ได้แก่ รางจืด ฟ้าทะลายโจร เปลวปงฟ้า (โปรงฟ้า) ดิปลี เป็นต้น นำมาผ่านกระบวนการวิธีการทำ เช่น นำมาหั่น ตากให้แห้งและคั่ว นำมาบด ทำเป็นผงชา แล้วนำไปรับประทานเพื่อรักษาโรคต่างๆ ให้ดีขึ้น ซึ่งในช่วงที่มีโรคโควิด 19 ที่แพร่กระจายในชุมชน พ่อเกษมได้มีการแจกจ่ายยาฟ้าทะลายโจรให้แก่คนในชุมชนได้นำไปรับประทาน เพื่อยับยั้งการเพิ่มจำนวนของไวรัสไม่ให้ไปติดผู้อื่น และยังมีค้ำกลอนที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพที่กล่าวไว้ คือ **“กินปลาเป็นหลัก กินผักเป็นยา กินกล้วยน้ำว้าเป็นอาหารเสริม เดินวันละ 5,000 ก้าว จิบสวบางโอกาส ถ้าพลาดพลั้งก็ตัวใครตัวมัน”**

(ก) สวสนสมุนไพร

(ข) ใบรางจืดป่า

(ค) ต้นไพล

ภาพที่ 13 พืชสมุนไพร

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่น สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (เครื่องปั้นดินเผาสันกำแพง)

ภาพที่ 14 นายปลา เจริญคุณ (ช่างปลา)

นายปลา เจริญคุณ (ช่างปลา) อายุ 60 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 145 หมู่ 7 บ้านป่าตั้ง (วัดเชียงแสน) ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นปราชญ์ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเครื่องปั้นดินเผา/เซรามิก โดยในอดีตตำบลออนใต้เป็นแหล่งผลิตเครื่องถ้วยสวรรค์โลก ซึ่งทางกรมศิลปากรได้ทำการสำรวจเตาเผา พบว่ามี 300 เตา บริเวณรอบๆเตาเผาเศษเครื่องปั้นดินเผาสันกำแพงเป็น ไห อ่างทรงสูง ถ้วย ชาม ครก มีสีเขียวนอ่อน หรือสีเทาอมเขียว เป็นต้น มีลักษณะเด่นบนภาชนะมีลวดลายปลาเดี่ยว ปลาคู่ ปลาเป็นกลุ่ม ปลาวายวนเป็นวงกลม ทั้งบริเวณด้านใน กลางชาม และด้านข้าง (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2562) จึงได้สืบทอดงานเครื่องปั้นดินเผาสันกำแพง โดยเขียนลายเชิงอนุรักษ์ “ลายปลาคู่” ที่เป็นเอกลักษณ์ของลวดลายบนภาชนะได้อย่างสวยงาม ณ ศูนย์เรียนรู้ฯ วัดเชียงแสน หมู่ 7 ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

วัสดุ/อุปกรณ์

1. ดินเหนียวธรรมชาติ
2. น้ำ
3. เครื่องโม่ดิน
4. จอบ เสียม/พลั่ว
5. ตะแกรงร่อนดิน
6. แป้นหมุน
7. อุปกรณ์ในการแกะลวดลาย

ภาพที่ 15 การปั้นดินเหนียว

ขั้นตอนการปั้น

1. นำดินเหนียวธรรมชาติมาชอย (เชื่อมในให้เป็นแผ่นบาง หมักน้ำ โดยประมาณไว้ก่อน) แล้วจึงนำมาเข้าเครื่องโมดิน (สมัยโบราณใช้วิธีเหยียบและนวดก่อนนำมาปั้น)
2. เมื่อได้ดินจากการโมแล้ว จึงนำมาขึ้นรูปด้วยแป้นหมุน ตามแบบและขนาดของเครื่องปั้นที่ต้องการตามรูปต่างๆ เช่น กระจุก หม้อ คนโท ชันน้ำ พานรอง จนปัจจุบันดัดแปลงมาเป็นโคมสำหรับใช้กับหลอดไฟฟ้า (เพื่อเข้ากับสมัยและยุคปัจจุบันพร้อมทั้งให้ประโยชน์มากยิ่งขึ้น)
3. นำผลิตภัณฑ์ที่ปั้นแล้วออกผึ่งแดด ผึ่งลม พอคความแข็งตัวของเนื้อดินจับยกได้ โดยไม่ทำให้เสียรูปทรงจึงนำขึ้นแป้นขูดแต่งอีกครั้ง เพื่อให้ได้รูปทรงและความหนาบางของเนื้อดินตามแบบและความต้องการจนเสร็จ
4. จากนั้นจะผึ่งไว้จนเนื้อดินมีความแข็งตัวพอที่จะขัด หรือขูดแต่งให้เรียบร้อยสวยงามอีกครั้งแล้วจึงนำไปเข้าเตาเผา

ภาพที่ 16 การขึ้นรูปด้วยแป้นหมุน

ขั้นตอนการขึ้นรูปเครื่องถ้วย

การขึ้นรูปตามลักษณะของดิน สามารถทำได้ 5 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. การขึ้นรูปโดยใช้ดินในสภาพของเหลว
2. การขึ้นรูปโดยใช้ดินในสภาพของเหลวชั้น
3. การขึ้นรูปโดยใช้ดินในสภาพกึ่งดินนุ่ม
4. การขึ้นรูปโดยใช้ดินในสภาพกึ่งแห้ง
5. การขึ้นรูปโดยใช้ดินในสภาพแห้ง

ภาพที่ 17 การตกแต่งรูปทรง

การขึ้นรูปตามวิธีการขึ้นรูป

1. การขึ้นรูปด้วยมือ การปั้น/แป้นหมุน
2. การขึ้นรูปด้วยการหล่อ
3. การขึ้นรูปด้วยจิ๊กเกอร์ แบบกึ่งอัตโนมัติ และแบบอัตโนมัติ
4. การขึ้นรูปด้วยเครื่องโรลเลอร์ (Roller Machine)

ภาพที่ 18 การวาดลวดลาย

ขั้นตอนการวาดลวดลาย

ในการวาดลวดลายต้องมีความละเอียดและต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถเท่านั้น เนื่องจากลายบนถ้วยชามนั้นเป็นลวดลายเฉพาะ ที่พบมากในงาน ชาม คือ รูปปลา กงจักร ดอกไม้ โดยเฉพาะรูปปลานั้นสันนิษฐานว่าเป็น ปลาเกา มีไข่ปลาตะเพียนที่เข้าใจกันมาแต่ก่อน

(ก) การเคลือบ

(ข) ตรวจสอบการติดของสี

(ค) การเผา (ตู้เตาเผา)

ภาพที่ 19 ขั้นตอนการเคลือบถ้วย

ขั้นตอนการเคลือบ แสกน

การเคลือบ คือ กระบวนการปกปิดหรือปกคลุมเนื้อผลิตภัณฑ์ไว้ด้วยแก้วบาง ๆ ด้วยส่วนผสมของเคลือบที่ถูกบดอย่างละเอียดแล้วทำเป็นของเหลว และนำมาเคลือบเนื้อผลิตภัณฑ์ และถูกทำให้แห้งโดยการเผาจะเกิดภาวะของแก้วในระหว่างการเผา (กองการศึกษาเทศบาลตำบลอนันต์, 2568)

ภาพที่ 20 เครื่องปั้นดินเผาสำนักกำแพง “ลายปลาคู่”

2. ภูมิปัญญาท้องถิ่น สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ทอผ้าฝ้าย บ้านปงห้วยลาน)

ภาพที่ 21 นางอารีย์ ใจวงศ์ (แม่อารีย์)

นางอารีย์ ใจวงศ์ (แม่อารีย์) อายุ 59 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 321 หมู่ 8 บ้านปงห้วยลาน ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นปราชญ์ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าฝ้าย โดยได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษตั้งแต่รุ่นปู่ย่า ต่อมายังรุ่นแม่โสภา และปัจจุบันแม่อารีย์เป็นรุ่นที่สาม จากคำบอกเล่าของแม่อารีย์ที่ว่า “คนปะเก๋า เป็นว่า ถ้าไฟปะทอผ้า จะปะได้ไปแแล้วในเวียงเนื้อ” เนื่องจากในอดีตคนสมัยก่อนมีฐานะไม่ค่อยข้างยากจน ต้องทอผ้าเพื่อใช้สำหรับนุ่งห่มเอง เด็กๆ สมัยก่อนซึมซับ เรียนรู้ทักษะและจากแม่ ลายผ้าในท้องถิ่น ได้แก่ ลายสามแฉก ลายเกล็ดเต่า ลายตะแลม และลายขนมชั้น ซึ่งต่อมาเรียกกันว่าลายสันกำแพง มีการทำเป็นอาชีพ เช่น รับผ้าจากสันกำแพง มาทอ เป็นลูกจ้างโรงงานทอผ้า และทอขายเอง ปัจจุบันเปิดเป็นฐานการเรียนรู้ด้านการทอผ้าและอนุรักษ์ลวดลายของผ้าทอลายสันกำแพงตลอดมา (กองการศึกษาเทศบาลตำบลออนใต้, 2568)

ขั้นตอนการทำ

1. การเตรียมฝ้าย

ฝ้ายที่ใช้ ได้แก่ ฝ้ายหลวง ฝ้ายขี้หนู โดยจะเริ่มปลูกในช่วงฤดูฝน ประมาณเดือนธันวาคมดอกฝ้ายจะเริ่มผลิ และบานในเดือนมกราคม จากนั้นจึงเริ่มเก็บดอกฝ้าย โดยมีขั้นตอนการเตรียมฝ้ายสำหรับทอ ดังนี้

- 1.1 นำฝ้ายที่เก็บมาตากแดด 1 แดด เพื่อไล่ความชื้นจากฝ้าย
- 1.2 แยกเมล็ดฝ้ายออกจากปุย โดยการอีด
- 1.3 ตีฝ้ายให้ปุยฝ้ายฟู จากนั้นก็ก (มวน) เป็นหางฝ้าย
- 1.4 นำหางฝ้ายไปปั่นเป็นเส้นโดยใช้ฝ้าย
- 1.5 นำฝ้ายออกจากฝ้ายเส้นใส่เปียเพื่อทำให้เป็นตอง (ใจฝ้าย)หากต้องการสีต่างๆ มีวิธีการ ดังนี้

(ก) นำฝ้ายที่เก็บมาตากแดด (ข) แยกเม็ดฝ้ายทโดยการอัด (ค) ตีฝ้ายให้ปุยฝ้ายฟู

(ง) กีก (มวน) เป็นหางฝ้าย

(จ) นำฝ้ายใส่เปีย

ภาพที่ 22 ขั้นตอนการเตรียมฝ้าย

1.5.1 สีขาว (ฝ้ายดิบ) ต้มข้าวให้ร้อน เมื่อเย็นแล้ว ให้นำเส้นฝ้ายลงไปแช่ในน้ำฝ้าย จากนั้นรูดน้ำออก แล้วนำไปตากแดด จะทำให้เส้นฝ้ายมีความเหนียว

1.5.2 สีต่างๆ (สีธรรมชาติ) ใช้เปลือกไม้ที่หาจากในป่า เช่น ไม้ประดู่ ไม้หนทรี เปลือกแดง นำมาต้มประมาณ 30 นาที เพื่อให้สีออกมา จากนั้น ตักเปลือกไม้ออก ใส่เกลือแกง จำนวน 1 กำมือ เอาเส้นฝ้ายไปต้มต่ออีก ประมาณ 30 นาที (ขณะต้มให้พลิกเส้นฝ้ายขึ้นลงเพื่อให้สีกระจายทั่วฝ้าย)

1.5.3 น้ำเส้นฝ้ายที่แต่งสีเรียบร้อยแล้วผึ่งลมให้แห้งประมาณ 5 นาทีจากนั้นนำไปแช่ในน้ำที่เตรียมไว้เพื่อให้สีติดทนและเปลี่ยนโทนสีให้เข้ม อ่อน/ลง ได้ ได้แก่ แช่น้ำสารส้ม สีอ่อนลง แช่น้ำปูนใส สีเข้มขึ้น แช่น้ำด่าง สีเข้มขึ้น และแช่น้ำสี สนิม สีเข้มมาก (ออกดำ) จากนั้นซักฝ้ายจนใสแล้วนำไปผึ่งลม

ภาพที่ 23 เปลือกไม้ เช่น ไม้ประดู่ ไม้หนทรี

ภาพที่ 24 ฝ้ายที่ผ่านการย้อม

1.6 นำเส้นฝ้ายมากรอ (กวัก) จากนั้นทำการโวล (ทำลาย แพทเทิร์น คือการนำฝ้ายแต่ละสีไปเรียงเพื่อทำเป็นลายต่าง ๆ) เติมนโวลจนเสร็จ

1.7 ยกใส่ฟันฟิม (เพื่อเรียงเส้นฝ้าย) หวีให้เส้นฝ้ายเรียงตัวเรียบร้อยสวยงาม หูกม้วนเข้าไม้พัต แล้วยกใส่ก๊

1.8 เก็บเขาหูก (ตะกอ) เป็นการนำฝ้ายเส้นหนาสอดเข้าไปล้วงเส้นฝ้าย

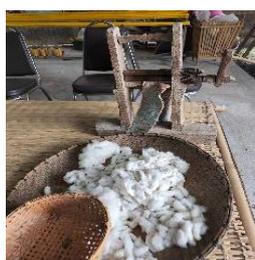
1.9 ปั่นเส้นฟุง (ฝ้ายต่ำ) นำหลอดเล็ก ๆ ไข้วมวนเส้นด้ายฟุง แล้วนำใส่กระสวยเพื่อเตรียมทอต่อไป

ภาพที่ 25 การปั่นฝ้าย

วัสดุ/อุปกรณ์

1. อีต สำหรับรีดเมล็ด
2. เฝียนปั่นฝ้าย
3. ตั่งบะกวัก - กวัก/กรอ ฝ้าย
4. ก้างโวลหูก (ทำแบบแพทเทิร์น)
5. ก้างหวีหูก
6. ฟิม
7. เปี้ย
8. กวงกว้าง (สำหรับใส่ฝ้าย)
9. กี่ ประกอบด้วย กระสวย, ไม้พัต, ไม้ทาบเขา/ไม้เก็บเขา (ไม้สำหรับร่อนตะกอ), ไม้เหยียบ, ไม้สะป้าม (ไม้พันผ้า), หลอดฝ้าย สำหรับปั่นด้ายฟุง

(ก) การอีต สำหรับรีดเมล็ด

(ข) เฝียนปั่นฝ้าย

(ค) ตั่งบะกวัก- กวัก/กรอฝ้าย

(ง) ก้าง (หวีหูก)

(จ) ฟิม

(ฉ) กี่

ภาพที่ 26 อุปกรณ์ในการทอผ้าฝ้าย

2. การทอผ้า

2.1 ขึ้นกี่ เท้าทั้งสองเหยียบไม้เหยียบไว้ มือซ้ายครอบฟืม มือขวาถือที่กระตุก

2.2 เหยียบไม้ (ข้างล่าง) ตามตำแหน่งกระสวยอยู่

2.3 ผลักครอบฟืมออกข้างไว้ พร้อมกับกระตุก ดึงครอบฟืมให้กระแทกกลับทำซ้ำไปเรื่อย ๆ

จนหมดม้วนผ้า

ภาพที่ 27 การทอผ้า

ประโยชน์

- ใช้สำหรับนุ่งห่ม
- สร้างรายได้จากการขาย

ภาพที่ 28 ผ้าฝ้ายทอมือลวดลายต่างๆ

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (เครื่องจักสานหวาย)

ภาพที่ 29 นายอินโล สิงห์อุป (พ้อโล)

นายอินโล สิงห์อุป (พ้อโล) อายุ 72 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 4/1 หมู่ 8 บ้านปางห้วยลาน ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นปราชญ์ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องจักสานหวาย โดยได้ศึกษาเรียนรู้จากการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) และกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (พม.) เมื่อ 10 ปีที่แล้วได้เข้ามาฝึกอบรมส่งเสริมอาชีพให้กับเกษตรกรในพื้นที่ตำบลออนใต้ จนฝึกฝนฝีมือจนเชี่ยวชาญเป็นปราชญ์ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องจักสานหวาย พ้อโลเล่าให้ฟังว่า **“เมื่อ ปี พ.ศ. 2530 ในหลวงรัชกาลที่ 9 เสด็จมาที่ออนใต้ ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งให้สร้างอ่างเก็บน้ำห้วยลาน และให้กรมป่าไม้ปลูกป่า ปลูกหวายเพื่อพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำห้วยลาน ให้คนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากป่า”** ปัจจุบันเปิดเป็นฐานการเรียนรู้ด้านเครื่องจักสานหวายในนามของกลุ่มจักสานบ้านปาง ห้วยลาน และยังเป็นปราชญ์ด้านเกษตร (หมอดิน)

ภาพที่ 30 ผลิตภัณฑ์ต่างๆ จากหวาย

การใช้ประโยชน์

หวาย นำมาใช้ประโยชน์ ทำผลิตภัณฑ์ต่างๆ หลายประเภท เช่น ผลิตภัณฑ์เครื่องเรือน เช่น ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน ได้แก่ แกะเข่น ตะกร้า กระเช้า ตะกร้อ กระเป่า หมวก ภาชนะใส่ผลไม้ เป็นต้น

(ก) โครงแบบรูปทรง

(ข) การขึ้นลูกกรง

(ค) จู๋นางปากขอบ

ภาพที่ 31 ขั้นตอนการทำเครื่องหวาย

ขั้นตอนการทำ

1. คิดแบบ ออกแบบรูปทรง เช่น สี่เหลี่ยม กลม กระจาด โตก ฯลฯ
2. ทำฐานตามรูปแบบ
3. ขึ้นลูกกรงเป็นชั้น ๆ
4. พันขอบบน
5. จู๋นางปากขอบ
6. ตึงวงจับหรือมือจับ
7. พันวงจับหรือมือจับ
8. ตกแต่งให้สวยงาม

วัสดุ/อุปกรณ์

วัสดุ

1. หวายหางหนู (เส้นเล็ก)	2. หวายน้ำ (เส้นใหญ่)	3. ไม้เจอลย (ไม้ขึ้นตามริมน้ำ)
4. หวายใหญ่ (อยู่บนบก)	5. เพนกว์เปรี๊ยบ (ขึ้นอยู่ตามชุมชน)	6. ตะปูเข็ม
7. ฆ้อนตีตะปู (ขนาดเล็ก)	8. ลูกกรง	9. แป้นเจาะรู (ทำจากเหล็ก)
10. เหล็กปลายแหลม	11. มีดตอก	

ภาพที่ 32 อุปกรณ์การทำเครื่องหวาย

4. ภูมิปัญญาท้องถิ่น สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (จักสานใบตาล)

ภาพที่ 33 แม่ออนแก้ว สิริปุมแปง

นางออนแก้ว สิริปุมแปง อายุ 65 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 35 หมู่ 8 บ้านปงห้วยลาน ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นปราชญ์ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องสานจากใบตาล โดยได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษตั้งแต่วัยเยาว์จนถึงปัจจุบัน โดยการสานกระติบข้าวเหนียว แล้วนำมาประยุกต์เป็นที่ห้อยกุญแจ เป็นโมบายใบตาลเป็นรูปกระติบเล็กๆ และกล่องกระดาษเช็ดชู เป็นต้น สามารถเข้าไปศึกษาได้ ณ กลุ่มจักสานหวายและใบตาล หมู่ 8 ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

วัสดุ/อุปกรณ์

1. ใบตาล
2. กรรไกร
3. เชือกหรือเชือกด้าย
4. ด้ายสีต่างๆ

(ก) วัสดุ/อุปกรณ์

(ข) ใบตาล

(ค) พวงกุญแจ

(ง) โมบายใบตาล

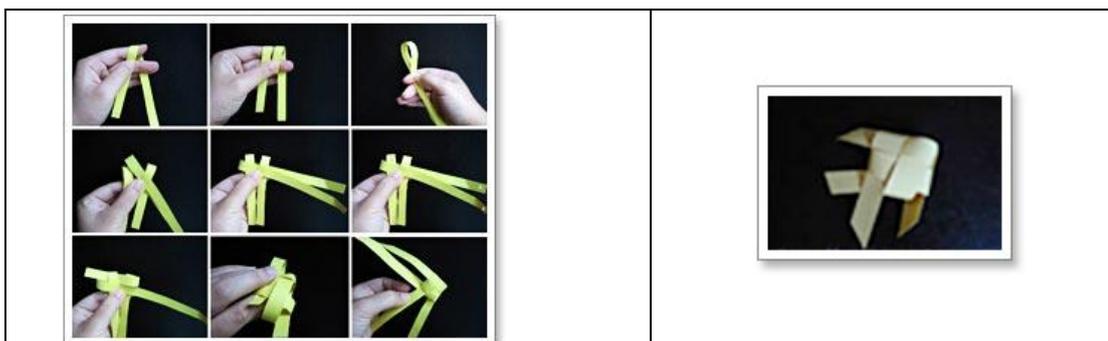
ภาพที่ 34 วัสดุ/อุปกรณ์ และผลิตภัณฑ์ใบตาล

ขั้นตอนการทำ

1. การเตรียมใบลาน นำใบลานมาตัดตามขนาด 1 นิ้ว เป็นเส้นๆ ที่ต้องการแล้วนำไปตากแดดจนแห้งแล้วนำมาเก็บ
2. นำใบลานที่เป็นเส้นๆ มาบ่ม เพื่อให้ใบลานแห้งสนิทไม่มีความชื้นหลงเหลืออยู่
3. ต่อมานำใบลานมาตัดแต่งหัว ท้าย ให้เป็นสามเหลี่ยม เพื่อให้ง่ายในการสาน
4. หลังจากนั้นนำมาสานเป็นปลาตะเพียน นก และกระติบข้าวเหนียว เป็นต้น

ขั้นตอนการสานปลาตะเพียน

1. นำใบลานมาตัดเป็นเส้นยาว จำนวน 2 เส้น
2. นำใบลานเส้นที่ 1 มาพันมือ 2 รอบ
3. นำใบลานหันได้แล้วดึงมือที่พันออก ใช้มืออีกข้างหนึ่งจับไว้
4. นำใบลานใบที่ 2 มาพับครึ่งแล้วสอดเข้าไปในใบมะพร้าวที่พันไว้ในรอบแรก
5. เสร็จแล้วให้ใช้ใบลานเส้นที่ 2 เส้นล่างสอดช่องใบลานเส้นที่ 1 ห่วงแรก
6. กลับด้านหลังขึ้นมานำใบลานเส้นที่ 2 ปลายด้านล่างสอดช่อง แล้วดึงจัดให้สวยงาม
7. ใช้กรรไกรตกแต่ง ครีบและหาง
8. สานใบลานส่วนที่เป็นองค์ประกอบอื่นๆ เช่น กระจงม กระทงเกลือ ใบไฟ เม็ดปักเป้า และลูกปลา แล้วระบายสีตัวปลาและเครื่องประกอบอื่นๆ ให้สวยงาม
9. นำลูกปลาและเครื่องประกอบอื่นๆ ที่ตกแต่งแล้ว มาประกอบกับปลาตัวใหญ่ จะได้ปลาตะเพียนเป็นพวงสวยงาม (สำนักหอสมุดกลาง ม.รามคำแหง, 2553).

ภาพที่ 35 ขั้นตอนการสานปลาตะเพียน

ที่มา : <https://www.bloggang.com/viewblog.php?id=excuseme&date>

5. ภูมิปัญญาท้องถิ่น สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ขนมพื้นบ้าน หรือ ขนมขี้แมว)

ภาพที่ 36 นางโสภา วงศ์คำปัน

นางโสภา วงศ์คำปัน อายุ 73 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 32 หมู่ 8 บ้านปางห้วยลาน ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นปราชญ์ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำขนมพื้นบ้าน โดยนำวัตถุดิบที่อยู่ในชุมชนนำมาเป็นส่วนประกอบของขนม เช่น ถั่วเขียวซีก งาดำ เป็นต้น ทำเป็นไส้ขนมแล้วห่อด้วยแป้ง นำไปต้มแล้วคลุกกับมะพร้าว เสร็จแล้ว โรยงาดำ นำไปรับประทาน ส่วนใหญ่จะทำขึ้นในงานบุญ งานมงคล ซึ่งมีความเชื่อว่าหากใครได้ทานจะโชคดี สามารถเข้าไปศึกษาได้ ณ กลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านปางห้วยลาน หมู่ 8 ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 37 ไส้ขนมทำจากถั่วเขียวซีก

ภาพที่ 38 แป้งผสมเนื้อฟักทอง/เนื้อมันม่วง

ส่วนผสม

1. มะพร้าวขูด	2. ถั่วเขียวซีก
3. น้ำตาลปีบ	4. เกลือ
5. แป้งข้าวเหนียว	6. ถั่วลันเตา
7. งาดำ	8. ใบเตย
9. เนื้อฟักทอง/เนื้อมันม่วง	

ภาพที่ 39 ขั้นตอนการปั้นขนมขี้แมง

วิธีการทำ

1. นำมะพร้าวขูด ถั่วเขียวซีกนึ่งสุก น้ำตาลปีบ และเกลือเล็กน้อย มาผสมลงไปในกระทะ เปิดไฟปานกลาง กวนให้เข้ากันจนเหนียวสามารถปั้นไส้ได้
2. นำแป้งข้าวเหนียวมากวนจนแป้งสุกแล้วนวดกับเนื้อฟักทอง/เนื้อมันม่วงที่นึ่งแล้ว ใส่เกลือเล็กน้อย น้ำตาลทรายเล็กน้อย
3. นำตัวไส้และแป้งข้าวเหนียวที่ผสมเนื้อฟักทอง/เนื้อมันม่วงที่นึ่งแล้ว มาปั้นเป็นรูปทรงรี (ลักษณะคล้ายกับขี้แมง)
4. หลังจากที่ได้ตัวขนมแล้ว นำไปต้มกับน้ำใบเตยเพื่อให้เกิดกลิ่นหอมของใบเตย
5. เมื่อตัวขนมสุกแล้วนำมาคลุกกับมะพร้าวขูด และโรยงาดำ นำไปรับประทานได้

ภาพที่ 40 ขนมขี้แมง

6. ภูมิปัญญาท้องถิ่น สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม เครื่องราง (ตาแหลว)

ภาพที่ 41 ประไพ ปินตานา

นายประไพ ปินตานา อายุ 80 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 36 หมู่ 8 บ้านพงห้วยลาน ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นปราชญ์ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องราง โดยได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ตะแลว หรือ ตาแหลว เป็นเครื่องรางใช้ในพิธีกรรมทางความเชื่อ ป้องกันสิ่งชั่วร้าย ติดหน้าบ้านหรือใช้เสียบไม้ปักไว้ในบริเวณบ้านเพื่อเสริมความเป็นมงคลให้กับบ้านหลังนั้น ซึ่งในตำบลออนใต้นิยมทำตาแหลว 7 ชั้น ใช้ไม้ตอก 42 ชั้น นอกจากนี้ยังมีการประดิษฐ์ตะกร้าใส่ผลไม้อีกด้วย สามารถเข้าไปศึกษาได้ ณ กลุ่มจักสานหวายและใบตาล หมู่ 8 ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

อุปกรณ์

1. ไม้ไฟตอก

(ก) ไม้ไฟตอก

2. กรรไกร/มีด

(ข) กรรไกรที่ใช้ตัด

(ค) วางแบบการทำตาแหลว

ภาพที่ 42 อุปกรณ์ในการทำตาแหลว

(ก) การเหลาไม้ไฟ

(ข) นำเส้นตอกมาวางทับกัน

(ค) จัดทรงให้สวยงาม

ภาพที่ 43 ขั้นตอนการทำตาแหลว

วิธีการทำ

1. นำไม้ไผ่มาตอกให้ได้เป็นเส้นตอกมีขนาดความยาว 7 เซนติเมตร
2. นำเส้นตอกมาวางทับกัน เป็นรูปกากบาท
3. นำเส้นตอกเส้นที่ 3 สอดด้านล่างแล้วค่อมทับเส้นด้ายซ้ายมือ
4. นำเส้นที่ 4 มาสอดเข้ากับเส้นที่ 2 ที่ 3 ต่อมานำเส้นที่ 5 มาสอดสานต่อกัน
5. และนำเส้นที่ 6 มาสอดสลับกัน หลังจากนั้นจัดให้ได้เป็นรูปหกเหลี่ยม ถ้าวัวเป็น 1 ชั้น
6. หลังจากนั้นให้ทำตามขั้นตอนที่ 1-5 สอดทับกันจนครบ 7 ชั้น ถือว่าเป็นอันเสร็จสิ้น

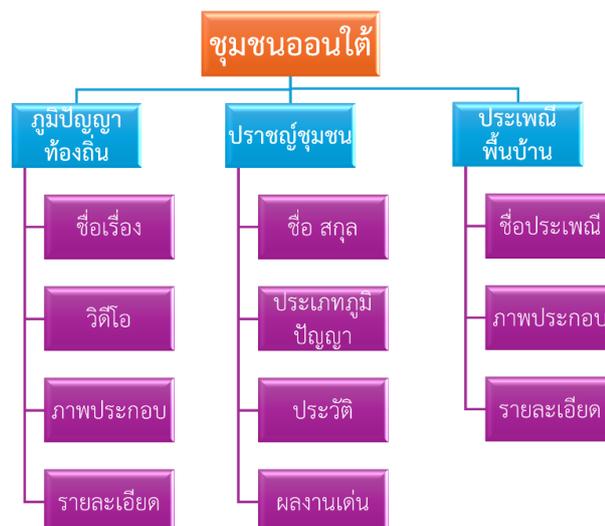

ภาพที่ 44 เครื่องราง (ตาแหลว)

การออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์ปราชญ์ชาวบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น
ในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
ภายใต้โดเมนเนม <http://rspg.tourism.mju.ac.th/>

1. การกำหนดโครงสร้างข้อมูล

จากการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ปราชญ์ชุมชน นำมากำหนดโครงสร้างข้อมูลได้ดังภาพที่ 45

ภาพที่ 45 โครงสร้างข้อมูล

2. การศึกษารวบรวมเทคโนโลยีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาพิจารณาเครื่องมือสำหรับพัฒนาเว็บไซต์ที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่

ในการพัฒนาเว็บไซต์ มีวิธีการที่นิยมใช้งาน 3 แนวทางหลัก ที่นิยมใช้ ได้แก่:

1. การพัฒนาเว็บไซต์ด้วย WordPress (CMS)
2. การพัฒนาเว็บไซต์แบบ เขียนโค้ดเอง (Custom Coding)
3. การใช้ Website Builder (เช่น Wix, Squarespace)

เมื่อทำการเปรียบเทียบการพัฒนาเว็บไซต์ด้วยวิธีการต่างๆ ตามเกณฑ์การเปรียบเทียบ แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบการพัฒนาเว็บไซต์ด้วยวิธีการต่าง ๆ

เกณฑ์เปรียบเทียบ	WordPress (CMS)	เขียนโค้ดเอง (Custom Coding)	Website Builder (Wix, Squarespace)
ความยืดหยุ่นในการออกแบบ	สูง	สูงมาก	ปานกลาง
ความง่ายต่อการใช้งานสำหรับผู้เริ่มต้น	ปานกลาง	ยาก	ง่าย
ความเร็วในการพัฒนา	เร็ว	ช้า	เร็วมาก
การดูแลรักษา (Maintenance)	ต้องอัปเดตปลั๊กอิน/ระบบเอง	ดูแลเองทั้งหมด	ระบบดูแลให้อัตโนมัติ
ความสามารถในการปรับแต่ง SEO	ดี	ดีมาก	ปานกลาง
ความสามารถในการขยายระบบ	สูง	สูงมาก	จำกัด
การควบคุมความปลอดภัย	ปานกลาง	สูง	สูง

จากข้อมูลเปรียบเทียบเครื่องมือ/วิธีการที่ใช้ในการพัฒนาเว็บไซต์ ดังตารางที่ 1 กับปัจจัยในการพัฒนาเว็บไซต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประชาชนชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่" ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ที่ได้ผลดังนี้

▪ **วัตถุประสงค์ในการพัฒนาเว็บไซต์** ต้องการนำเสนอข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชุมชน และแหล่งท่องเที่ยวที่มีเนื้อหาหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น ข้อความ รูปภาพ วิดีโอ แผนที่ โดยเน้นนักท่องเที่ยวหรือผู้สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย และชุมชนหรือผู้ดูแลระบบสามารถอัปเดตข้อมูลได้ด้วยตนเองในอนาคต

▪ **ความสามารถของผู้ดูแลเว็บไซต์** ผู้รับผิดชอบดูแลเว็บไซต์หลังจากส่งมอบผลงาน เป็นเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นที่ไม่ได้มีความเชี่ยวชาญด้านโปรแกรมมิ่งมากนัก

■ ความยืดหยุ่นและการพัฒนาในอนาคต ในอนาคตทางชุมชนหรือส่วนท้องถิ่น มีการเพิ่มฟีเจอร์ เช่น ปฏิทินกิจกรรม, แบบฟอร์มติดต่อ, ข้อมูลสินค้า/ผลิตภัณฑ์ชุมชน ฯลฯ

ดังนั้น ทางทีมผู้วิจัย จึงสรุปได้ว่า จากปัจจัยในการพัฒนาเว็บไซต์และข้อดีข้อเสียของวิธีการพัฒนาเว็บไซต์ที่กล่าวมา **WordPress คือทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด** ด้วยเหตุผล

1. ในด้านการจัดการเนื้อหา สามารถใช้งานได้ง่าย ไม่ต้องเขียนโค้ด อีกทั้งยังมีระบบจัดการบทความ หน้าหลัก เมนูต่างๆ ด้วย

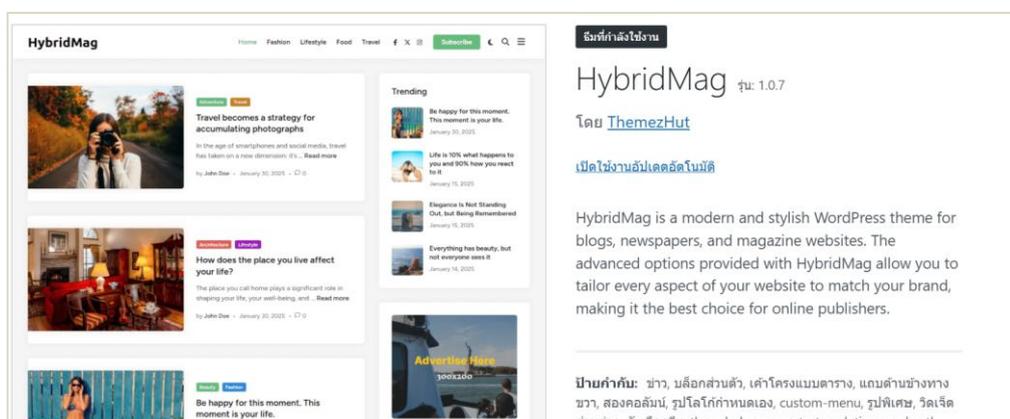
2. รองรับการแสดงผลในเนื้อหาที่หลากหลาย ทั้งรูปภาพ วิดีโอ แผนที่ (เช่น Google Maps)

3. การดำเนินการในอนาคต สามารถติดตั้งปลั๊กอินเพิ่มเติม เช่น Gallery, Calendar, SEO, Multilingual ที่เจ้าหน้าที่ในชุมชน สามารถดำเนินการเองได้ด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมของชุมชนมีธีมและปลั๊กอินที่เหมาะสมกับเว็บไซต์ชุมชน วัฒนธรรม ท้องเที่ยว

3. การเลือกรีมและกำหนดอัตลักษณ์ของเว็บไซต์

ในการพัฒนาเว็บไซต์ ด้วย WordPress หลังจากดำเนินการติดตั้งโปรแกรม WordPress และระบบบริหารจัดการฐานข้อมูล phpMyAdmin เรียบร้อยแล้ว ทางทีมผู้วิจัยได้พิจารณาธีมที่มีความเหมาะสมกับการนำเสนอเนื้อหาประเภทวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เน้นการแสดงผลเนื้อหาในรูปแบบบทความ รูปภาพ และคลิปวิดีโออย่างชัดเจน รองรับการใช้งานทั้งในคอมพิวเตอร์และมือถือ (Responsive Design) มีหน้าแรกที่ตั้งใจดูความสนใจด้วยภาพกิจกรรมและแนะนำหมวดหมู่ และมีระบบค้นหาข้อมูลในเว็บไซต์

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เลือกใช้ ธีม HybridMag ซึ่งเป็นธีม WordPress แบบ Magazine/News Style ที่ได้รับความนิยมในกลุ่มผู้สร้างเว็บไซต์ข่าว บล็อก หรือเว็บข้อมูลที่ต้องการจัดวางเนื้อหาแบบเป็นหมวดหมู่ชัดเจน และมีความทันสมัย โดยมีจุดเด่นในด้านความยืดหยุ่นและความเร็วในการโหลดที่ดี รองรับการแสดงผลแบบ Responsive Design หน้าแรกมีหลาย Section ให้เลือกใช้งาน เช่น เรื่องที่ได้รับความนิยมสูงสุด, เรื่องล่าสุด, การแสดงข้อมูลตามหมวดหมู่ เป็นต้น อีกทั้ง โครงสร้าง HTML ของธีมสามารถใช้ควบคู่ได้กับ Google และปลั๊กอิน SEO ต่าง ๆ จึงเหมาะกับการนำมาใช้ในการนำเสนอข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์ชุมชน

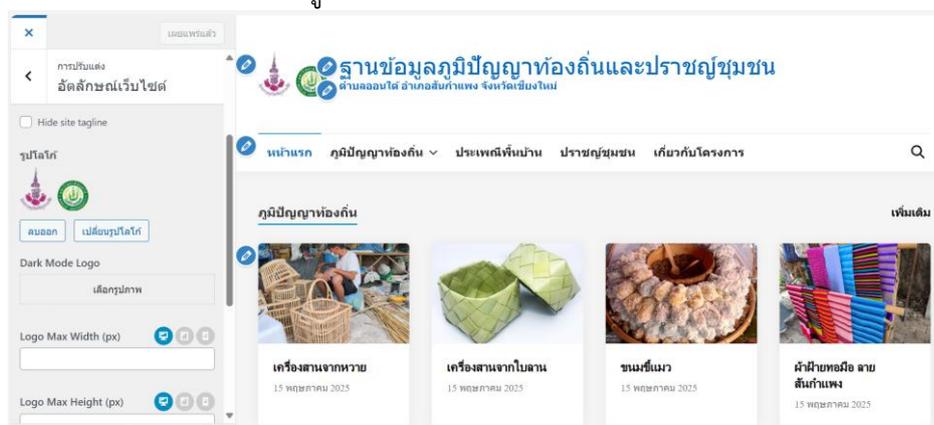

ภาพที่ 46 ธีม HybridMag ที่ใช้ในการออกแบบเว็บไซต์

4. การกำหนดอัตลักษณ์เว็บไซต์

การกำหนด อัตลักษณ์เว็บไซต์ (Website Identity) เป็นขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาเว็บไซต์ ให้มีความเป็นเอกลักษณ์ น่าเชื่อถือ และจดจำได้ง่ายในสายตาผู้เข้าชม โดยเฉพาะเว็บไซต์ที่นำเสนอ ข้อมูลเชิงวัฒนธรรม ชุมชน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งต้องอาศัยการสร้างภาพลักษณ์ที่สอดคล้องกับ คุณค่าและบริบทของพื้นที่

โดยทางทีมผู้วิจัยได้ทำการปรับแต่งอัตลักษณ์เว็บไซต์ โดยใช้โลโก้หน่วยงานผู้ให้ทุนสนับสนุน การดำเนินงาน เป็นโลโก้และไอคอนของเว็บไซต์ โดยมีการกำหนดรายละเอียดส่วนชื่อเว็บไซต์และคำ โปรยเป็น “ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์ชุมชน” “ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัด เชียงใหม่” เพื่อแสดงให้เห็นทราบถึงข้อมูลที่ต้องการนำเสนอในเว็บไซต์

ภาพที่ 47 แสดงการกำหนดอัตลักษณ์เว็บไซต์

5. การติดตั้งปลั๊กอิน (Plugin) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของเว็บไซต์

นอกจากรูปแบบของธีม HybridMag ที่เหมาะสมกับการนำเสนอข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชุมชนแล้ว ยังมีการติดตั้งปลั๊กอินที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการเนื้อหาพร้อม กันด้วย ได้แก่

1. According Slider Gallery เป็นปลั๊กอินที่ใช้สำหรับ แสดงภาพหรือเนื้อหาแบบแถบ เลื่อน (Slider) โดยที่ แถบภาพจะยืด/ขยายเมื่อมีการคลิกหรือโฮเวอร์ ทำให้การนำเสนอเนื้อหา เช่น แกลเลอรีภาพ หรือหัวข้อสำคัญๆ มีความโดดเด่นและน่าสนใจมากขึ้น เหมาะกับการนำมาใช้ในการ นำเสนอข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์ชุมชน

2. Post Views Counter เป็นปลั๊กอินหนึ่งที่ได้รับคามนิยมของ WordPress ใช้สำหรับ นับจำนวนผู้เข้าชม (Views) ของแต่ละโพสต์ หน้าเพจ ช่วยให้ผู้ดูแลเว็บไซต์ทราบว่าเนื้อหาใดได้รับความ สนใจมากที่สุด และใช้ประกอบการวางแผนปรับปรุงเนื้อหาในอนาคต

3. Timeline Event History เป็นปลั๊กอินที่ช่วยให้สามารถแสดงลำดับเหตุการณ์ตาม ช่วงเวลา (Timeline) ได้อย่างสวยงามและมีประสิทธิภาพ เหมาะสำหรับการแสดง ประวัติองค์กร, แผนการดำเนินงานโครงการ, กิจกรรมย้อนหลัง, หรือ เนื้อหาประวัติศาสตร์/ชีวประวัติ ในรูปแบบที่ เป็นระเบียบและเข้าใจง่าย

นอกจากปลั๊กอินที่ติดตั้งมาพร้อมธีม HybridMag แล้ว ทางทีมวิจัยได้ทำการติดตั้งปลั๊กอิน Yoast SEO เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้มีโอกาสปรากฏในลำดับต้น ๆ ของผลการค้นหาใน Google และเครื่องมือค้นหาอื่น ๆ อีกด้วย

1.1 การกำหนดบัญชีรายชื่อผู้ใช้ (User) ทางทีมวิจัยบริหารบัญชีรายชื่อผู้ใช้ โดยมุ่งเน้นให้ชุมชนมีความยืดหยุ่นในการดำเนินการต่อเนื่องในอนาคต จึงเพิ่มบัญชีรายชื่อผู้ดูแลเว็บไซต์ให้กับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน สังกัดเทศบาลตำบลออนใต้ ในบทบาท “ผู้ดูแล” ด้วย

1.2 การกำหนดหมวดหมู่เรื่องที่จะนำเสนอ ในการดำเนินการวิจัยมีการวางแผนการจัดหมวดหมู่ข้อมูลเพื่อให้เหมาะกับโครงสร้างข้อมูลของภูมิภาคท้องถิ่นและปราชญ์ชุมชน โดยแยกออกเป็น 3 หมวดหลัก ได้แก่ ภูมิภาคท้องถิ่น ประเพณีพื้นบ้าน และปราชญ์ชุมชน โดยในแต่ละหมวดหมู่ มีการแยกเป็นหมวดย่อย อาทิเช่น ภูมิภาคท้องถิ่น จะมีหมวดย่อย เป็นประเภทภูมิภาคท้องถิ่นและปราชญ์ชุมชนที่พบในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ดังแสดงในภาพที่ 48

ภาพที่ 48 แสดงเมนูหลัก ที่แสดงตามการกำหนดหมวดหมู่

6. การออกแบบ Wireframe ของแต่ละเว็บเพจ

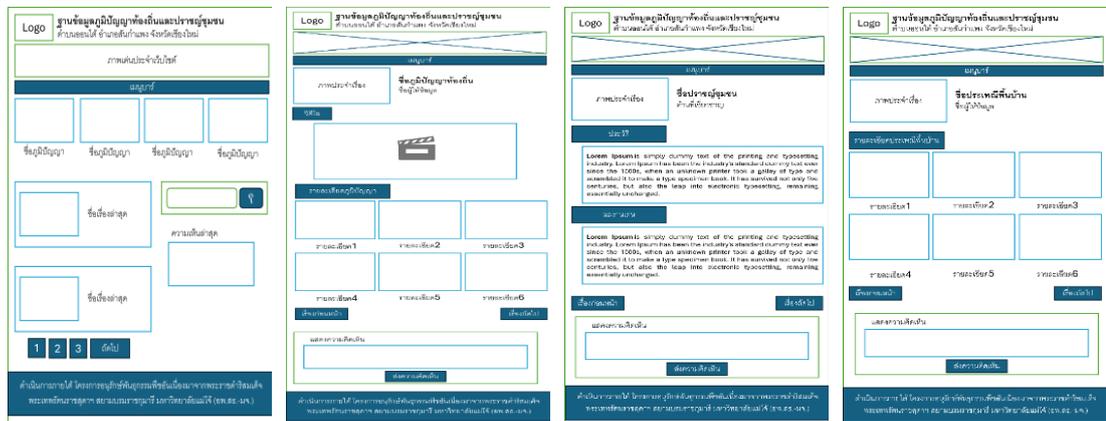
ทีมวิจัย ทำการออกแบบ Medium-fidelity Wireframes ของแต่ละเว็บเพจ เพื่อกำหนดโครงสร้างแสดงข้อมูลในแต่ละเว็บเพจ โดยเน้นการนำเสนอข้อมูลที่ครบถ้วน มีการเรียงลำดับการนำเสนอเนื้อหาอย่างตอบโจทย์ผู้ใช้งาน ดังนี้

4.1 หน้าแรก ของเว็บไซต์แสดงข้อมูลอัตลักษณ์เว็บไซต์ , เมนูบาร์ ที่เชื่อมโยงไปยังหมวดหมู่เนื้อหา, ภาพปก, ภูมิภาคท้องถิ่น 4 เรื่อง, เรื่องล่าสุด จำนวน 2 เรื่อง, ช่องสำหรับค้นหาข้อมูลในเว็บไซต์, ความเห็นล่าสุด

4.2 หน้าเนื้อหาภูมิภาคท้องถิ่น จะแสดงข้อมูลภูมิภาคท้องถิ่น ประกอบด้วย ชื่อภูมิภาค ปัญหา วิดีโอรายละเอียดภูมิภาค ภาพประกอบขั้นตอนการสร้างภูมิภาค และส่วนแสดงความคิดเห็นจากผู้ชมเว็บไซต์

4.3 หน้าเนื้อหาปราชญ์ชุมชน จะแสดงข้อมูลปราชญ์ชุมชน ประกอบด้วย ชื่อปราชญ์ ภาพประกอบ ประวัติปราชญ์ชุมชน ผลงานเด่น และส่วนแสดงความคิดเห็นจากผู้ชมเว็บไซต์

4.4 หน้าเนื้อหาประเพณีพื้นบ้าน จะแสดงข้อมูลประเพณีพื้นบ้าน ประกอบด้วย ชื่อประเพณี ภาพประกอบ รายละเอียดประเพณี และส่วนแสดงความคิดเห็นจากผู้ชมเว็บไซต์

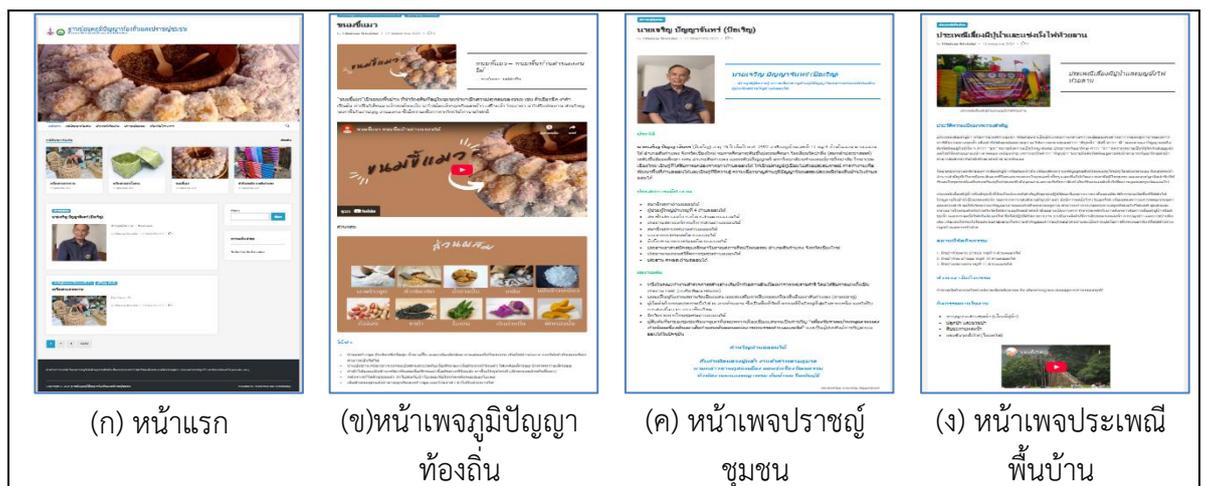

(ก) หน้าแรก (ข) หน้าเพจภูมิปัญญาท้องถิ่น (ค) หน้าเพจประชาสัมพันธ์ (ง) หน้าเพจประเพณีพื้นบ้าน

ภาพที่ 49 แสดง Medium-fidelity Wireframes

7. การออกแบบเว็บเพจ

WordPress มีเครื่องมือจัดการการสร้างเนื้อหาที่ผู้ใช้สามารถสร้างเว็บเพจได้โดยไม่ต้องมีความรู้เรื่องการเขียนโปรแกรม (Coding) ทั้งนี้สามารถแสดงตัวอย่างเว็บเพจเนื้อหาแต่ละหมวดหมู่ดังนี้

(ก) หน้าแรก (ข) หน้าเพจภูมิปัญญาท้องถิ่น (ค) หน้าเพจประชาสัมพันธ์ (ง) หน้าเพจประเพณีพื้นบ้าน

ภาพที่ 50 ผลลัพธ์การออกแบบเว็บเพจ

สรุปผลการดำเนินงาน

1. ดำเนินการรวบรวมข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 7 ท่าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม จำนวน 6 ภูมิปัญญา

2. ดำเนินการจัดทำการออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์ปราชญ์ชาวบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้โดเมนเนม

<http://rspg.tourism.mju.ac.th/>

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าบางภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ มีความน่าสนใจหลายอย่าง และมีความเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการต่อยอดด้านภูมิปัญญาทั้งในด้านการศึกษา ด้านการอนุรักษ์ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาเพื่อให้เป็นสินค้าของชุมชนต่อไป

ผลผลิตและผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินโครงการ

ผลผลิต

องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 13 ภูมิปัญญา และมีการจัดทำเว็บไซต์ปราชญ์ชาวบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้โดเมนเนม <http://rspg.tourism.mju.ac.th/> จำนวน 1 เว็บไซต์

ผลลัพธ์

ผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินโครงการ ได้แก่

1. องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 13 ภูมิปัญญา

2. เว็บไซต์รวบรวมข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้โดเมนเนม <http://rspg.tourism.mju.ac.th/> จำนวน 1 เว็บไซต์

ความสอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

โครงการ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ (The Development of Local Wisdom Database System in On Tai Subdistrict, San Kamphaeng District Chiang Mai Province.) ประจำปีงบประมาณ 2568 นี้ เมื่อประเมินผลลัพธ์ของโครงการฯกับเป้าหมายสอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDGs) แล้วมีความเชื่อมโยงกับเป้าหมายที่ 15 การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก 15.5 กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพซึ่งถูกบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่น

การบูรณาการองค์ความรู้สู่การเรียนการสอน หรือการวิจัย

โครงการ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ (The Development of Local Wisdom Database System in On Tai Subdistrict, San Kamphaeng District Chiang Mai Province.) ประจำปีงบประมาณ 2568 นี้ มีความเชื่อมโยงและบูรณาการกับภารกิจหลักของมหาวิทยาลัย (การเรียนการสอนหรือการวิจัย) ดังนี้

1. รายวิชา 10601100 ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม จำนวน 126 คน
2. รายวิชา 10601202 สุขภาวะและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว จำนวน 63 คน
3. รายวิชา สด 383 นวัตกรรมสื่อดิจิทัล จำนวน 198 คน
4. รายวิชา สด 318 การออกแบบประสบการณ์สื่อสาร จำนวน 13 คน

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2562). กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมขับเคลื่อนหมู่บ้าน CIV เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนโยบายเศรษฐกิจฐานรากกระทรวงอุตสาหกรรม. สืบค้นจาก. <https://www.ontai.go.th/wp-content/uploads/2018/08/GuideBookOntai.pdf>.
- กองการศึกษาเทศบาลตำบลออนใต้. (2568). **ปีกะตึนศาสนพิธีฮีตฮอยป่าเวณิฎมิปัญญาท้องถิ่นตำบลออนใต้**. กอง. สำนักงานเทศบาลตำบลออนใต้.
- เจนจิรา หวังหลี่ ชาคริต โคจรณา ธรรมาภรณ์ ยวนใจ และธนภฤต รัตนสิมานนท์ และ. 2563. *การพัฒนาเว็บไซต์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดตรัง*. วารสารเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี, 1(1 (มกราคม - เมษายน)), 84 - 93.
- ชานนท์ วิสุทธิชานนท์. (2558). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาชาวบ้านในตำบลคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา**. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- พระราชดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, **ภูมิศาสตร์กับวิถี ชีวิตไทย** กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. (องค์การมหาชน), 2545), ปาฐกถานา.
- วรัญญา มะโนวรรณ อ่าหลง แซ่ลี และอัญชลี ทิพย์โยธิน และ. 2567. *การพัฒนาเว็บไซต์คอมพิวเตอร์* **ล้า่นน้าบ้านป่าบงเหนือ จังหวัดเชียงราย**. วารสารวิชาการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2(1 (มกราคม - มิถุนายน)), 17-35.
- ศิริเดช วงวานิชย์. (2553). **ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักหอสมุดกลาง ม.รามคำแหง (2553). **สนเทศน่ารู้ :: ปลาตะเพียนโบราณ**. สืบค้นจาก. <https://www.lib.ru.ac.th/journal/platapian.html>.
- สุมาลี คัดสูงเนินและคณะ. 2566. *เว็บไซต์ภูมิปัญญาท้องถิ่น “ของดีด้านเกวียน” สำหรับการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการขายสินค้าชุมชน จังหวัดนครราชสีมา*. วารสารวิชาการเพื่อการพัฒนานวัตกรรมเชิงพื้นที่, 4(2 (พฤษภาคม - สิงหาคม)), 30 - 48.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2551). **รวมบทความแนวคิดทางอาชีพศึกษาและการศึกษาผู้ใหญ่**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บุคลากรกรม

- เกษม ปัญญาจันทร์ (ผู้ให้สัมภาษณ์) เชษฐ ใจเพชร และอุทัยวรรณ ศรีวิชัย (ผู้สัมภาษณ์). ณ บ้านป่าตึง (หลวงปู่หล้า) หมู่ 7 ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2568.
- เจริญ ปัญญาจันทร์ (ผู้ให้สัมภาษณ์) เชษฐ ใจเพชร และอุทัยวรรณ ศรีวิชัย (ผู้สัมภาษณ์). ณ บ้านรินออน หมู่ 3 ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. เมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2568.
- เถาว์ลย์ ใจซิดา (ผู้ให้สัมภาษณ์) เชษฐ ใจเพชร และอุทัยวรรณ ศรีวิชัย (ผู้สัมภาษณ์). ณ บ้านปงห้วยลาน หมู่ 8 ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2568.
- บุญตัน กันธาพิทย์ (ผู้ให้สัมภาษณ์) เชษฐ ใจเพชร และอุทัยวรรณ ศรีวิชัย (ผู้สัมภาษณ์). ณ บ้านปงห้วยลาน หมู่ 8 ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2568.
- บุญฤทธิ์ กองมา (ผู้ให้สัมภาษณ์) เชษฐ ใจเพชร และอุทัยวรรณ ศรีวิชัย (ผู้สัมภาษณ์). ณ บ้านปงห้วยลาน หมู่ 8 ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2568.
- ประไพ ปินตานา (ผู้ให้สัมภาษณ์) เชษฐ ใจเพชร และอุทัยวรรณ ศรีวิชัย (ผู้สัมภาษณ์). ณ บ้านปงห้วยลาน หมู่ 8 ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2568.
- ปลา เจริญคุณ (ผู้ให้สัมภาษณ์) เชษฐ ใจเพชร และอุทัยวรรณ ศรีวิชัย (ผู้สัมภาษณ์). ณ บ้านป่าตึง (วัดเชียงแสน) หมู่ 7 ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2568.
- วรรณ แก้วศุภางค์ (ผู้ให้สัมภาษณ์) เชษฐ ใจเพชร และอุทัยวรรณ ศรีวิชัย (ผู้สัมภาษณ์). ณ บ้านปงห้วยลาน หมู่ 8 ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2568.
- สม คำรังษี (ผู้ให้สัมภาษณ์) เชษฐ ใจเพชร และอุทัยวรรณ ศรีวิชัย (ผู้สัมภาษณ์). ณ บ้านปงห้วยลาน หมู่ 8 ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2568.
- โสภา วงศ์คำป็น (ผู้ให้สัมภาษณ์) เชษฐ ใจเพชร และอุทัยวรรณ ศรีวิชัย (ผู้สัมภาษณ์). ณ บ้านปงห้วยลาน หมู่ 8 ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. เมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2568.
- ออนแก้ว สิริปุมแปง (ผู้ให้สัมภาษณ์) เชษฐ ใจเพชร และอุทัยวรรณ ศรีวิชัย (ผู้สัมภาษณ์). ณ บ้านปงห้วยลาน หมู่ 8 ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. เมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2568.

บุคลากรกรม (ต่อ)

อารีย์ ใจวงศ์ (ผู้ให้สัมภาษณ์) เชษฐ์ ใจเพชร และอุทัยวรรณ ศรีวิชัย (ผู้สัมภาษณ์). ณ บ้านปางห้วยลาน หมู่ 8 ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. เมื่อวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2568.

อินโถ สิงห์อุป (ผู้ให้สัมภาษณ์) เชษฐ์ ใจเพชร และอุทัยวรรณ ศรีวิชัย (ผู้สัมภาษณ์). ณ บ้านปางห้วยลาน หมู่ 8 ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2568.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รูปภาพประกอบการดำเนินงาน

รูปภาพประกอบการดำเนินงาน

ภาคผนวก ข
ใบงานที่ 8 การเก็บข้อมูลภูมิปัญญาในท้องถิ่น

คำชี้แจง

ใบงานที่ 8 เรื่อง การเก็บข้อมูลภูมิปัญญาในท้องถิ่น

การเก็บข้อมูลภูมิปัญญาในท้องถิ่น เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาต่างๆ เช่น สาขาเกษตรกรรม สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม สาขาการแพทย์แผนไทย สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน สาขาสวัสดิการ สาขาศิลปกรรม สาขาการจัดการองค์กร สาขาภาษาและวรรณกรรม สาขาศาสนาและประเพณี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ทราบข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. เพื่อให้ทราบศักยภาพของภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. เพื่อให้ตระหนักถึงการสืบสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น

วัสดุ/อุปกรณ์

1. ปากกา/ดินสอ/ยางลบ
2. กล้องถ่ายรูป
3. กระดาษจด (ใบงานที่ 8 เรื่อง การเก็บข้อมูลภูมิปัญญาในท้องถิ่น)
4. โทรศัพท์มือถือที่สามารถถ่ายวิดีโอได้

วิธีการ

1. ลงพื้นที่ / สอบถามเก็บข้อมูลในสภาพพื้นที่จริงในท้องถิ่น
2. สัมภาษณ์หรือสอบถามข้อมูลจากบุคคล เช่น ปราชญ์ชุมชน ผู้รู้ในเรื่องภูมิปัญญา ผู้นำชุมชน
3. ทำการบันทึกลงใบงานละ 1 สาขา และถ่ายคลิปวิดีโอ

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการทำใบงาน

1. ทำให้ทราบข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. ทำให้ทราบศักยภาพของภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. ทำให้ตระหนักถึงการสืบสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ใบงานที่ 8

เรื่อง การเก็บข้อมูลภูมิปัญญาในท้องถิ่น

23. ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

1. สาขาภูมิปัญญาท้องถิ่น สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

(สาขาเกษตรกรรม/สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม/สาขาการแพทย์แผนไทย/สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม/สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน/สาขาสวัสดิการ/สาขาศิลปกรรม/สาขาการจัดการองค์กร/สาขาภาษาและวรรณกรรม/สาขาศาสนาและประเพณี)

2. ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น.....เครื่องปั้นดินเผาสีน้ำตาลกำแพง

รหัสภูมิปัญญาท้องถิ่น.....

พิกัดทางภูมิศาสตร์ (ตำแหน่งภูมิปัญญาท้องถิ่น)

ละติจูด (Latitude)..... 18.71991..... ลองจิจูด (Longitude)..... 99.22783.....

3. ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านพืช

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผลิตภัณฑ์และการแปรรูป

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสัตว์

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านประมง

อื่นๆ.....

4. จุดเด่นของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในอดีตตำบลออนใต้เป็นแหล่งผลิตเครื่องถ้วยสวรรคโลก ซึ่งทางกรมศิลปากรได้ทำการสำรวจเตาเผา พบว่ามี 300 เตา บริเวณรอบๆเตาเผาเศษเครื่องปั้นดินเผาสีน้ำตาลกำแพง เป็น ไท อ่างทรงสูง ถ้วย ขาน ครก มีสีเขียวอ่อน หรือสีเทาอมเขียว เป็นต้น มีลักษณะเด่นบนภาชนะมีลวดลายปลาเดี่ยว ปลาคู่ ปลาเป็นกลุ่ม ปลาวายวนเป็นวงกลม ทั้งบริเวณด้านใน กลางขาม และด้านข้าง จึงได้สีทองงานเครื่องปั้นดินเผาสีน้ำตาลกำแพง โดยเขียนลายเชิงอนุรักษ์ “**ลายปลาคู่**” ที่เป็นเอกลักษณ์ของลวดลายบนภาชนะได้อย่างสวยงาม

5. รายละเอียดของภูมิปัญญาท้องถิ่น (แสดงวัสดุ/อุปกรณ์ และขั้นตอน/วิธีการ และประโยชน์ ของภูมิปัญญาท้องถิ่น)

วัสดุ/อุปกรณ์ 1. ดินเหนียวธรรมชาติ 2. น้ำ 3. เครื่องโมดิน 4. จอบ เสียม/พลั่ว 5. ตะแกรงร่อนดิน 6. แป้นหมุน และ 7. อุปกรณ์ในการแกะลวดลาย **ขั้นตอนการปั้น** นำดินเหนียวธรรมชาติมาขยี้แล้วจึงนำมาเข้าเครื่องโมดิน นำมาขึ้นรูปด้วยแป้นหมุน ตามแบบและขนาดของเครื่องปั้นที่ ต้องการตามรูปต่างๆ เช่น กระจุก หม้อ เป็นต้น แล้วฝั่งแดด ฝั่งลม พอความแข็งตัวของเนื้อดินจับยกได้ จากนั้นจะฝั่งไว้จนเนื้อดินมีความแข็งตัวพอที่จะขัด หรือชุบแต่งให้เรียบร้อยสวยงามอีกครั้ง ลวดลายต้องมีความละเอียดและต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถเท่านั้น เนื่องจากลายบนถ้วยขามนั้นเป็นลวดลายเฉพาะ ที่พบมากในงาน ขาม คือ รูปปลา กงจักร ดอกไม้ แล้วนำไปเคลือบ คือ กระบวนการ

ปกปิดหรือปกคลุมเนื้อผลิตภัณฑ์ไว้ด้วยแก้วบาง ๆ ด้วยส่วนผสมของเคลือบที่ถูกรบอย่างละเอียดแล้ว
 ทำเป็นของเหลว และนำมาเคลือบเนื้อผลิตภัณฑ์ และถูกทำให้แห้งโดยการเผาจะเกิดภาวะของแก้วใน
 ระหว่างการเผาแล้วจึงนำไปเข้าเตาเผา

6. การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ไม่เคยประชาสัมพันธ์และเผยแพร่
- เคยประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ จำนวน...3-4...ครั้ง
- การเยี่ยมชม จำนวน...4...ครั้ง จำนวน...20...คน จำนวน...4...กลุ่ม
- การเยี่ยมชม จากบุคคลภายในหมู่บ้าน/ชุมชน/แขวง จำนวน...4...ครั้ง จำนวน 10...คน จำนวน...5...กลุ่ม
- การเยี่ยมชม จากบุคคลภายนอกหมู่บ้าน/ชุมชน/แขวง จำนวน 4...ครั้ง จำนวน 20...คน จำนวน...4...กลุ่ม

7. ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจาก (นาย/นาง/นางสาว/กลุ่ม).....
 สรุปลักษณะแบบดั้งเดิม :.....
- ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ได้พัฒนาและต่อยอด
 สรุปลักษณะการพัฒนาและต่อยอด เขียนลายเชิงอนุรักษ์ “ลายปลาคู่” ที่เป็นเอกลักษณ์
 ของลวดลายบนภาชนะเพื่อป้องกันบอกลักษณะของท้องถิ่นบ้านออนใต้.....
- ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ได้คิดค้นขึ้นมาใหม่

8. วัตถุประสงค์ที่ใช้ประโยชน์ในผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญา ซึ่งพื้นที่อื่นไม่มี ได้แก่

- 1.....
- 2.....
- 3.....

เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อ-สกุล...นายปลา เจริญคุณ อายุ ..60...ปี อาชีพ...ช่างปั้น.....
 ที่อยู่บ้านเลขที่ ....145....หมู่ที่...7. (บ้านป่าตึง)..ตำบล/แขวง...ออนใต้...
 อำเภอ/เขต..สันกำแพง...จังหวัด..เชียงใหม่..... รหัสไปรษณีย์.....
 หมายเลขโทรศัพท์...091-0500972..... อีเมล .....

ผู้ให้ข้อมูล

ชื่อ-สกุล...นายปลา เจริญคุณ อายุ ..60...ปี อาชีพ...ช่างปั้น.....
 ที่อยู่บ้านเลขที่ ....145....หมู่ที่...7. (บ้านป่าตึง)..ตำบล/แขวง...ออนใต้...
 อำเภอ/เขต..สันกำแพง...จังหวัด..เชียงใหม่..... รหัสไปรษณีย์.....
 หมายเลขโทรศัพท์...091-0500972..... อีเมล .....

วาดภาพประกอบ

มาตราส่วน.....

บันทึกข้อมูลโดยหน่วยงาน/มหาวิทยาลัยแม่โจ้

วัน เดือน ปี .. ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๘...

ใบงานที่ 8
เรื่อง การเก็บข้อมูลภูมิปัญญาในท้องถิ่น

23. ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

1. สาขาภูมิปัญญาท้องถิ่น สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

(สาขาเกษตรกรรม/สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม/สาขาการแพทย์แผนไทย/สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม/สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน/สาขาสวัสดิการ/สาขาศิลปกรรม/สาขาการจัดการองค์กร/สาขาภาษาและวรรณกรรม/สาขาศาสนาและประเพณี)

2. ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น..... ทอผ้าฝ้าย บ้านปางห้วยลาน

รหัสภูมิปัญญาท้องถิ่น.....

พิกัดทางภูมิศาสตร์ (ตำแหน่งภูมิปัญญาท้องถิ่น)

ละติจูด (Latitude) 18.719340026160346. ลองจิจูด (Longitude) 99.20139111349248.

3. ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านพืช	☒ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผลิตภัณฑ์และการแปรรูป
☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสัตว์	☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร
☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านประมง	☐ อื่นๆ.....

4. จุดเด่นของภูมิปัญญาท้องถิ่น

มีลวดลายผ้าเป็นเอกลักษณ์ในท้องถิ่น ได้แก่ ลายสามแฉก ลายเกล็ดเต่า ลายตะแลม และลายขนมชั้น ซึ่งต่อมาเรียกกันว่า “ลายสันกำแพง”

5. รายละเอียดของภูมิปัญญาท้องถิ่น (แสดงวัสดุ/อุปกรณ์ และขั้นตอน/วิธีการ และประโยชน์ ของภูมิปัญญาท้องถิ่น)

วัสดุ/อุปกรณ์ 1. อีต สำหรับรีดเม็ด 2. เข็มปั่นฝ้าย 3. ตั้งบะกวก - กวก/กรอ ฝ้าย 4. ก้างไวัลหูก (ทำแบบแพทเทิร์น) 5. ก้างหวีหูก 6. ฟืม 7. เป็ย 8. กวงกว้าง (สำหรับใส่ฝ้าย) และ 9. กี่ประกอบด้วย กระสวย, ไม้พัด, ไม้หาบเขา/ไม้เก็บเขา (ไม้สำหรับร่อนตะกอ), ไม้เหยียบ, ไม้สะป้าม (ไม้พันผ้า), หลอดฝ้าย สำหรับปั่นด้ายพุ่ง

ขั้นตอนการทำ การเตรียมฝ้าย ได้แก่ ฝ้ายหลวง ฝ้าย นำฝ้ายที่เก็บมาตากแดด 1 แดด เพื่อไล่ความชื้นจากฝ้าย แยกเม็ดฝ้ายออกจากบุง โดยการอีต ตีฝ้ายให้บุงฝ้ายฟู แล้วม้วนเป็นหางฝ้าย ปั่นเป็นเส้นโดยใช้เข็มนปั่น เพื่อทำให้เป็นตอง (ใจฝ้าย) นำไปย้อมสีต่างๆ ตามที่ต้องการ หลังจากนั้นนำเส้นฝ้ายมากรอ (กวก) จากนั้นทำการไวัล (ทำลาย แพทเทิร์น คือการนำฝ้ายแต่ละสีไปเรียงเพื่อทำเป็นลายต่าง ๆ) เติมนไวัลจนเสร็จ ยกใส่ฟืม (เพื่อเรียงเส้นฝ้าย) หวีให้เส้นฝ้ายเรียงตัวเรียบร้อยสวยงาม หูกม้วนเข้าไม้พัด แล้วยกใส่ที่ เก็บเขาหูก (ตะกอ) เป็นการนำฝ้ายเส้นหนาสอดเข้าไปล้วงเส้นฝ้าย ปั่นเส้นพุ่ง (ฝ้ายต่ำ) นำหลอดเล็กเล็กๆ ไวม้วนเส้นด้ายพุ่ง แล้วนำไปใส่กระสวยเพื่อเตรียมทอต่อไป

6. การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ไม่เคยประชาสัมพันธ์และเผยแพร่
- เคยประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ จำนวน...3-4...ครั้ง
- การเยี่ยมชม จำนวน...4...ครั้ง จำนวน...20...คน จำนวน...4...กลุ่ม
- การเยี่ยมชม จากบุคคลภายในหมู่บ้าน/ชุมชน/แขวง จำนวน...4...ครั้ง จำนวน 10...คน จำนวน...5...กลุ่ม
- การเยี่ยมชม จากบุคคลภายนอกหมู่บ้าน/ชุมชน/แขวง จำนวน 4...ครั้ง จำนวน 20...คน จำนวน...4...กลุ่ม

7. ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจาก สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นตั้งแต่รุ่นปู่ย่า ต่อมายังรุ่นแม่โสภา. และปัจจุบันแม่อาเรียเป็นรุ่นที่สาม
สรุปลักษณะแบบดั้งเดิม : .....
- ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ได้พัฒนาและต่อยอด
สรุปลักษณะการพัฒนาและต่อยอด มีลวดลายผ้าเป็นเอกลักษณ์ในท้องถิ่น ได้แก่ ลายสามแฉว, ลายเกล็ดเต่า, ลายตะแล้ม, และลายขมข้น ซึ่งต่อมาเรียกกันว่า “ลายสันกำแพง”
- ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ได้คิดค้นขึ้นมาใหม่

8. วัตถุประสงค์ที่ใช้ประโยชน์ในผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญา ซึ่งพื้นที่อื่นไม่มี ได้แก่

- 1.....
- 2.....
- 3.....

เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อ-สกุล...แม่อาเรีย ใจวงศ์ อายุ ..59...ปี อาชีพ...ช่างทอผ้า.....
ที่อยู่บ้านเลขที่ ...321... หมู่ที่ ..8...(บ้านปาง ห้วยลาน)...ตำบล/แขวง...ออนใต้...
อำเภอ/เขต...สันกำแพง...จังหวัด...เชียงใหม่..... รหัสไปรษณีย์.....
หมายเลขโทรศัพท์...086-9151418..... อีเมล .....

ผู้ให้ข้อมูล

ชื่อ-สกุล...แม่อาเรีย ใจวงศ์ อายุ ..59...ปี อาชีพ...ช่างทอผ้า.....
ที่อยู่บ้านเลขที่ ...321... หมู่ที่ ..8...(บ้านปาง ห้วยลาน)...ตำบล/แขวง...ออนใต้...
อำเภอ/เขต...สันกำแพง...จังหวัด...เชียงใหม่..... รหัสไปรษณีย์.....
หมายเลขโทรศัพท์...086-9151418..... อีเมล .....

วาดภาพประกอบ

มาตราส่วน.....

บันทึกข้อมูลโดยหน่วยงาน/ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

วัน เดือน ปี ..... ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๘....

ใบงานที่ 8
เรื่อง การเก็บข้อมูลภูมิปัญญาในท้องถิ่น

23. ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

1. สาขาภูมิปัญญาท้องถิ่น สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

(สาขาเกษตรกรรม/สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม/สาขาการแพทย์แผนไทย/สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม/สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน/สาขาสวัสดิการ/สาขาศิลปกรรม/สาขาการจัดการองค์กร/สาขาภาษาและวรรณกรรม/สาขาศาสนาและประเพณี)

2. ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น.....เครื่องจักสานหวาย

รหัสภูมิปัญญาท้องถิ่น.....

พิกัดทางภูมิศาสตร์ (ตำแหน่งภูมิปัญญาท้องถิ่น)

ละติจูด (Latitude) 18.719088574932805. ลองจิจูด (Longitude) 99.20112785145977.

3. ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านพืช

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผลิตภัณฑ์และการแปรรูป

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสัตว์

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านประมง

อื่นๆ.....

4. จุดเด่นของภูมิปัญญาท้องถิ่น

หวายมีคุณสมบัติที่เหนียวและยืดหยุ่น ทำให้สามารถดัดโค้งงอได้และทนทานต่อการใช้งาน น้ำหนักเบาเป็นวัสดุธรรมชาติที่สามารถย่อยสลายได้ ทำให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และมีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์: ลายสานของหวายแต่ละชิ้นมีความสวยงามและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

5. รายละเอียดของภูมิปัญญาท้องถิ่น (แสดงวัสดุ/อุปกรณ์ และขั้นตอน/วิธีการ และประโยชน์ ของภูมิปัญญาท้องถิ่น)

วัสดุ/อุปกรณ์ 1.หวายหางหนู (เส้นเล็ก) 2. หวายน้ำ (เส้นใหญ่) 3. ไม้เจดอย (ไม้ขึ้นตามริมน้ำ) 4.หวายใหญ่ (อยู่บนบก) 5. เพนกวิน (ขึ้นอยู่ตามชุมชน) 6. ตะปูเข็ม 7. ไข่อันตีตะปู (ขนาดเล็ก) 8. ลูกกรง 9. แป้นเจาะรู (ทำจากเหล็ก) 10. เหล็กปลายแหลม และ 11. มีดตอก **ขั้นตอนการทำ** คิดแบบ ออกแบบรูปทรง เช่น สีเหลี่ยม กลม กระจาด โตก ฯลฯ จัดทำฐานตารางแบบ ขึ้นลูกกรงเป็นชั้น ๆ พันขอบบน จุนางปากขอบ ตึงวงจับหรือมือจับ พันวงจับหรือมือจับ และตกแต่งให้สวยงาม **นำมาใช้ประโยชน์** ทำผลิตภัณฑ์ต่างๆ หลายประเภท เช่น ผลิตภัณฑ์เครื่องเรือน เช่น ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน ได้แก่เช่น ตะกร้า กระเช้า ตะกร้อ กระเป๋า หมวก ภาชนะใส่ผลไม้ เป็นต้น

6. การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ไม่เคยประชาสัมพันธ์และเผยแพร่
- เคยประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ จำนวน...3...ครั้ง
- การเยี่ยมชม จำนวน...2...ครั้ง จำนวน...10...คน จำนวน...2...กลุ่ม
- การเยี่ยมชม จากบุคคลภายในหมู่บ้าน/ชุมชน/แขวง จำนวน...2...ครั้ง จำนวน 10...คน จำนวน...2...กลุ่ม
- การเยี่ยมชม จากบุคคลภายนอกหมู่บ้าน/ชุมชน/แขวง จำนวน 3...ครั้ง จำนวน 20...คน จำนวน...2...กลุ่ม

7. ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจาก เรียนรู้จากภาคีภายนอกระบบและภาคีภายในตามอัธยาศัย (กศน.) และกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (พม.) เมื่อ 10 ปีที่แล้ว
สรุปลักษณะแบบดั้งเดิม : .....
- ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ได้พัฒนาและต่อยอด
สรุปลักษณะการพัฒนาและต่อยอด ฝึกอบรม และเรียนรู้ทักษะต่างๆ จนเชี่ยวชาญ
- ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ได้คิดค้นขึ้นมาใหม่

8. วัตถุประสงค์ที่ใช้ประโยชน์ในผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญา ซึ่งพื้นที่อื่นไม่มี ได้แก่

- 1.....
- 2.....
- 3.....

เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อ-สกุล...พ่ออินโถ...สิงห์อุป...อายุ ..72...ปี อาชีพ...เกษตรกร.....

ที่อยู่บ้านเลขที่ ....4/1...หมู่ที่...8 (บ้านปาง ห้วยลาน)...ตำบล/แขวง...ออนใต้....

อำเภอ/เขต..สันกำแพง...จังหวัด..เชียงใหม่..... รหัสไปรษณีย์.....

หมายเลขโทรศัพท์...083- 9513369.... อีเมล .....

ผู้ให้ข้อมูล

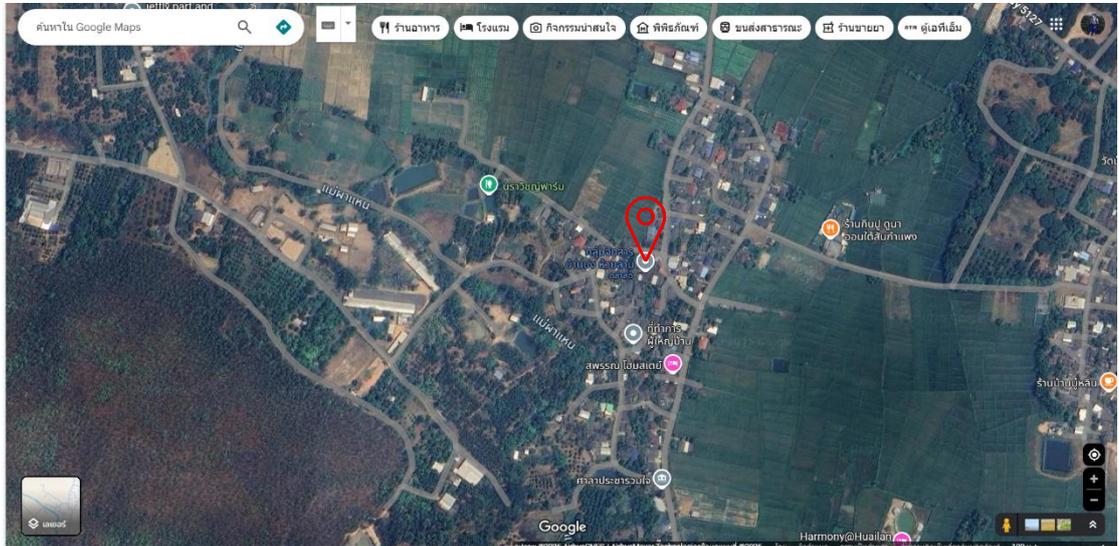
ชื่อ-สกุล...พ่ออินโถ...สิงห์อุป...อายุ ..72...ปี อาชีพ...เกษตรกร.....

ที่อยู่บ้านเลขที่ ....4/1...หมู่ที่...8 (บ้านปาง ห้วยลาน)...ตำบล/แขวง...ออนใต้....

อำเภอ/เขต..สันกำแพง...จังหวัด..เชียงใหม่..... รหัสไปรษณีย์.....

หมายเลขโทรศัพท์...083- 9513369.... อีเมล .....

ผังแสดงตำแหน่งภูมิปัญญา

มาตราส่วน.....1 : 200.....

วาดภาพประกอบ

มาตราส่วน.....

บันทึกข้อมูลโดยหน่วยงาน/มหาวิทยาลัยแม่โจ้
วัน เดือน ปี ..... ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๘.....

ใบงานที่ 8
เรื่อง การเก็บข้อมูลภูมิปัญญาในท้องถิ่น

23. ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

1. สาขาภูมิปัญญาท้องถิ่น สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

(สาขาเกษตรกรรม/สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม/สาขาการแพทย์แผนไทย/สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม/สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน/สาขาสวัสดิการ/สาขาศิลปกรรม/สาขาการจัดการองค์กร/สาขาภาษาและวรรณกรรม/สาขาศาสนาและประเพณี)

2. ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น..... จักสานใบตาล

รหัสภูมิปัญญาท้องถิ่น.....

พิกัดทางภูมิศาสตร์ (ตำแหน่งภูมิปัญญาท้องถิ่น)

ละติจูด (Latitude) 18.719088574932805. ลองจิจูด (Longitude) 99.20112785145977.

3. ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านพืช	☒ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผลิตภัณฑ์และการแปรรูป
☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสัตว์	☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร
☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านประมง	☐ อื่นๆ.....

4. จุดเด่นของภูมิปัญญาท้องถิ่น

สานกระติบข้าวเหนียวให้มีขนาดเล็กกลง แล้วนำมาประยุกต์เป็นที่ห้อยกุญแจ เป็นโมบายใบตาลเป็นรูปกระติบเล็กๆ และกล่องกระดาษเช็ดชู

5. รายละเอียดของภูมิปัญญาท้องถิ่น (แสดงวัสดุ/อุปกรณ์ และขั้นตอน/วิธีการ และประโยชน์ ของภูมิปัญญาท้องถิ่น)

วัสดุ/อุปกรณ์ 1. ใบลาน 2. กรรไกร 3. เชือกหรือเชือกด้าย 4. ด้ายสีต่างๆ **ขั้นตอนการทำ**
เตรียมใบลาน นำใบลานมาตัดตามขนาด 1 นิ้ว เป็นเส้นๆ ที่ต้องการแล้วนำไปตากแดดจนแห้งแล้วนำมาเก็บ นำใบลานที่เป็นเส้นๆ มาบ่ม เพื่อให้ใบลานแห้งสนิทไม่มีความชื้นหลงเหลืออยู่ ต่อมานำใบลานมาตัดแต่งหัว ท้าย ให้เป็นสามเหลี่ยม เพื่อให้ง่ายในการสาน หลังจากนั้นนำมาสานเป็นปลาตะเพียน นก และกระติบข้าวเหนียว เป็นต้น **ประโยชน์** ทำเป็นของใช้ ของตกแต่งเพื่อความสวยงาม

6. การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ไม่เคยประชาสัมพันธ์และเผยแพร่
- เคยประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ จำนวน...2...ครั้ง
- การเยี่ยมชม จำนวน...2...ครั้ง จำนวน...10...คน จำนวน...2...กลุ่ม
- การเยี่ยมชม จากบุคคลภายในหมู่บ้าน/ชุมชน/แขวง จำนวน...2...ครั้ง จำนวน 10...คน จำนวน...2...กลุ่ม
- การเยี่ยมชม จากบุคคลภายนอกหมู่บ้าน/ชุมชน/แขวง จำนวน 3...ครั้ง จำนวน 20...คน จำนวน...3...กลุ่ม

7. ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจาก สืบทอดจากรรพบุรุษตั้งแต่รุ่นปู่ย่า
สรุปลักษณะแบบดั้งเดิม : .....
- ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ได้พัฒนาและต่อยอด
สรุปลักษณะการพัฒนาและต่อยอด สานกระติบข้าวเหนียวให้มีขนาดเล็กกลง แล้วนำมา
ประยุกต์เป็นที่ห้อยกุญแจ เป็นโคมบายใบตาลเป็นรูปกระติบเล็กๆ และกล่องกระดาษเช็ดชู
- ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ได้คิดค้นขึ้นมาใหม่

8. วัตถุประสงค์ที่ใช้ประโยชน์ในผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญา ซึ่งพื้นที่อื่นไม่มี ได้แก่

- 1.....
- 2.....
- 3.....

เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อ-สกุล...แม่อ่อนแก้ว...สิริปุมแปง...อายุ...65...ปี อาชีพ...เกษตรกร.....
ที่อยู่บ้านเลขที่...35...หมู่ที่...8...(บ้านปง...หัวยลาน)...ตำบล/แขวง...ออนใต้...
อำเภอ/เขต...สันกำแพง...จังหวัด...เชียงใหม่... รหัสไปรษณีย์.....
หมายเลขโทรศัพท์...084-6766817..... อีเมล .....

ผู้ให้ข้อมูล

ชื่อ-สกุล...แม่อ่อนแก้ว...สิริปุมแปง...อายุ...65...ปี อาชีพ...เกษตรกร.....
ที่อยู่บ้านเลขที่...35...หมู่ที่...8...(บ้านปง...หัวยลาน)...ตำบล/แขวง...ออนใต้...
อำเภอ/เขต...สันกำแพง...จังหวัด...เชียงใหม่... รหัสไปรษณีย์.....
หมายเลขโทรศัพท์...084-6766817..... อีเมล .....

วาดภาพประกอบ

มาตราส่วน.....

บันทึกข้อมูลโดยหน่วยงาน/มหาวิทยาลัยแม่โจ้

วัน เดือน ปี ..... ๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๘....

ใบงานที่ 8
เรื่อง การเก็บข้อมูลภูมิปัญญาในท้องถิ่น

23. ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

1. สาขาภูมิปัญญาท้องถิ่น สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

(สาขาเกษตรกรรม/สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม/สาขาการแพทย์แผนไทย/สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม/สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน/สาขาสวัสดิการ/สาขาศิลปกรรม/สาขาการจัดการองค์กร/สาขาภาษาและวรรณกรรม/สาขาศาสนาและประเพณี)

2. ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น..... **ขนมพื้นบ้าน (ขนมขี้แมว)**

รหัสภูมิปัญญาท้องถิ่น.....

พิกัดทางภูมิศาสตร์ (ตำแหน่งภูมิปัญญาท้องถิ่น)

ละติจูด (Latitude) 18.719340026160346. ลองจิจูด (Longitude) 99.20139111349248.

3. ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านพืช	☒ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผลิตภัณฑ์และการแปรรูป
☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสัตว์	☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร
☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านประมง	☐ อื่นๆ.....

4. จุดเด่นของภูมิปัญญาท้องถิ่น

วัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชนนำมาเป็นส่วนประกอบของขนม เช่น ถั่วเขียวซีก งาดำ เป็นต้น ทำเป็นไส้ขนม แล้วห่อด้วยแป้ง นำไปต้มแล้วคลุกกับมะพร้าว

5. รายละเอียดของภูมิปัญญาท้องถิ่น (แสดงวัสดุ/อุปกรณ์ และขั้นตอน/วิธีการ และประโยชน์ ของภูมิปัญญาท้องถิ่น)

ส่วนผสม 1. มะพร้าวขูด 2. ถั่วเขียวซีก 3. น้ำตาลปีบ 4. เกลือ 5. แป้งข้าวเหนียว 6. ถั่วลิสง 7. งาดำ 8. ใบเตย 9. เนื้อมันม่วง **วิธีการทำ** 1. นำมะพร้าวขูด ถั่วเขียวซีกนึ่งสุก น้ำตาลปีบ และเกลือเล็กน้อย มาผสมลงในกระทะ เปิดไฟปานกลาง กวนให้เข้ากันจนเหนียวสามารถปั้นไส้ได้ 2. นำแป้งข้าวเหนียวมา กวนจนแป้งสุกแล้วนวดกับเนื้อมันม่วงที่นึ่งแล้ว ใส่เกลือเล็กน้อย น้ำตาลทรายเล็กน้อย 3. นำตัวไส้และแป้งข้าวเหนียวที่ผสมเนื้อมันม่วงที่นึ่งแล้ว มาปั้นเป็นรูปทรงรี (ลักษณะคล้ายกับขี้แมว) 4. หลังจากที่ได้ตัวขนมแล้ว นำไปต้มกับน้ำใบเตยเพื่อให้เกิดกลิ่นหอมของใบเตย และ 5. เมื่อตัวขนมสุกแล้วนำมาคลุกกับมะพร้าวขูด และโรยงาดำ นำไปรับประทานได้

6.การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ไม่เคยประชาสัมพันธ์และเผยแพร่
- เคยประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ จำนวน...2...ครั้ง
- การเยี่ยมชม จำนวน...2...ครั้ง จำนวน...10...คน จำนวน...2...กลุ่ม
- การเยี่ยมชม จากบุคคลภายในหมู่บ้าน/ชุมชน/แขวง จำนวน 2..ครั้ง จำนวน 10 คน จำนวน.2.กลุ่ม
- การเยี่ยมชม จากบุคคลภายนอกหมู่บ้าน/ชุมชน/แขวง จำนวน 3.ครั้ง จำนวน 20คน จำนวน.3.กลุ่ม

7.ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจาก สืบทอดจากบรรพบุรุษตั้งแต่รุ่นปู่ย่า
สรุปลักษณะแบบดั้งเดิม : .....
- ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ได้พัฒนาและต่อยอด
สรุปลักษณะการพัฒนาและต่อยอด นำผลผลิตเกษตรกรรมในท้องถิ่นมาประยุกต์
- ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ได้คิดค้นขึ้นมาใหม่

8.วัตถุประสงค์ที่ใช้ประโยชน์ในผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญา ซึ่งพื้นที่อื่นไม่มี ได้แก่

- 1.....
- 2.....
- 3.....

เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อ-สกุล...แม่โสภา...วงศ์คำปัน...อายุ ..73...ปี อาชีพ...เกษตรกร.....

ที่อยู่บ้านเลขที่ ....32...หมู่ที่...8...(บ้านปง...ห้วยลาน)...ตำบล/แขวง...ออนใต้....

อำเภอ/เขต...สันกำแพง...จังหวัด...เชียงใหม่..... รหัสไปรษณีย์.....

หมายเลขโทรศัพท์...064-5739042..... อีเมล .....

ผู้ให้ข้อมูล

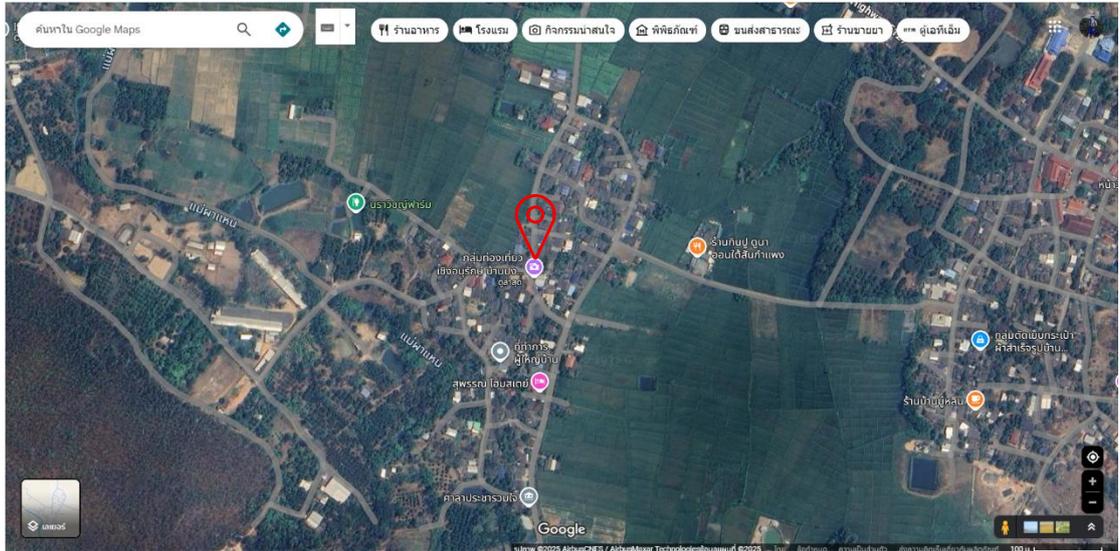
ชื่อ-สกุล...แม่โสภา...วงศ์คำปัน...อายุ ..73...ปี อาชีพ...เกษตรกร.....

ที่อยู่บ้านเลขที่ ....32...หมู่ที่...8...(บ้านปง...ห้วยลาน)...ตำบล/แขวง...ออนใต้....

อำเภอ/เขต...สันกำแพง...จังหวัด...เชียงใหม่..... รหัสไปรษณีย์.....

หมายเลขโทรศัพท์...064-5739042..... อีเมล .....

ผังแสดงตำแหน่งภูมิปัญญา

มาตราส่วน.....1 : 200.....

วาดภาพประกอบ

มาตราส่วน.....

บันทึกข้อมูลโดยหน่วยงาน/.....มหาวิทยาลัยแม่โจ้

วัน เดือน ปี .....๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๘...

ใบงานที่ 8
เรื่อง การเก็บข้อมูลภูมิปัญญาในท้องถิ่น

23. ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

1. สาขาภูมิปัญญาท้องถิ่น สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

(สาขาเกษตรกรรม/สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม/สาขาการแพทย์แผนไทย/สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม/สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน/สาขาสวัสดิการ/สาขาศิลปกรรม/สาขาการจัดการองค์กร/สาขาภาษาและวรรณกรรม/สาขาศาสนาและประเพณี)

2. ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น.....เครื่องจักสานไม้ไผ่ (ตะแแล้ว)

รหัสภูมิปัญญาท้องถิ่น.....

พิกัดทางภูมิศาสตร์ (ตำแหน่งภูมิปัญญาท้องถิ่น)

ละติจูด (Latitude) 18.719088574932805. ลองจิจูด (Longitude) 99.20112785145977.

3. ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านพืช

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสัตว์

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านประมง

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผลิตภัณฑ์และการแปรรูป

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร

อื่นๆ.....

4. จุดเด่นของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตะแแล้ว เป็นเครื่องรางใช้ในพิธีกรรมทางความเชื่อป้องกันสิ่งชั่วร้าย ติดหน้าบ้านหรือใช้เสียบไม้ปักไว้ในบริเวณบ้านเพื่อเสริมความเป็นมงคลให้กับบ้านหลังนั้น ซึ่งในตำบลออนใต้นิยมทำตาแหลว 7 ชั้น ใช้ใฝ่ตอก 42 ชั้น

5. รายละเอียดของภูมิปัญญาท้องถิ่น (แสดงวัสดุ/อุปกรณ์ และขั้นตอน/วิธีการ และประโยชน์ ของภูมิปัญญาท้องถิ่น)

วัสดุ/อุปกรณ์ 1. ไม้ใฝ่ตอก 2. กรรไกร/มีด วิธีการทำ 1. นำไม้ใฝ่มาตอกให้ได้เป็นเส้นตอก มีขนาดความยาว 7 เซนติเมตร /2. นำเส้นตอกมาวางทับกัน เป็นรูปกากบาท/3. นำเส้นตอกเส้นที่ 3 สอดด้านล่างแล้วค่อมทับเส้นด้วยซ้ายมือ /4. นำเส้นที่ 4 มาสอดเข้ากับเส้นที่ 2 ที่ 3. ต่อมานำเส้นที่ 5 มาสอดสานต่อกัน /5. และนำเส้นที่ 6 มาสอดสลับกัน หลังจากนั้นจัดให้ได้เป็นรูปหกเหลี่ยม ถือไว้ เป็น 1 ชั้น /6. หลังจากนั้นให้ทำตามขั้นตอนที่ 1-5 สอดทับกันจนครบ 7 ชั้น ถือว่าเป็นอันเสร็จสิ้น นำมาใช้ประโยชน์ เป็นเครื่องรางใช้ในพิธีกรรมทางความเชื่อป้องกันสิ่งชั่วร้าย เป็นต้น

6. การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ไม่เคยประชาสัมพันธ์และเผยแพร่
- เคยประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ จำนวน...3...ครั้ง
- การเยี่ยมชม จำนวน...2...ครั้ง จำนวน...10...คน จำนวน...2...กลุ่ม
- การเยี่ยมชม จากบุคคลภายในหมู่บ้าน/ชุมชน/แขวง จำนวน...2...ครั้ง จำนวน 10 คน จำนวน...2...กลุ่ม
- การเยี่ยมชม จากบุคคลภายนอกหมู่บ้าน/ชุมชน/แขวง จำนวน 3.ครั้ง จำนวน 20...คน จำนวน...2...กลุ่ม

7. ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากสืบทอดจากบรรพบุรุษตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายาย
สรุปลักษณะแบบดั้งเดิม : .....
- ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ได้พัฒนาและต่อยอด
สรุปลักษณะการพัฒนาและต่อยอด .....
- ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ได้คิดค้นขึ้นมาใหม่

8. วัตถุประสงค์ที่ใช้ประโยชน์ในผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญา ซึ่งพื้นที่อื่นไม่มี ได้แก่

- 1.....
- 2.....
- 3.....

เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อ-สกุล...พ่อประไพ...ปิ่นตอ...อายุ...80...ปี อาชีพ...เกษตรกร.....

ที่อยู่บ้านเลขที่...36...หมู่ที่...8 (บ้านปง ห้วยลาน)...ตำบล/แขวง...ออนใต้....

อำเภอ/เขต...สันกำแพง...จังหวัด...เชียงใหม่..... รหัสไปรษณีย์.....

หมายเลขโทรศัพท์...065-8064139..... อีเมล .....

ผู้ให้ข้อมูล

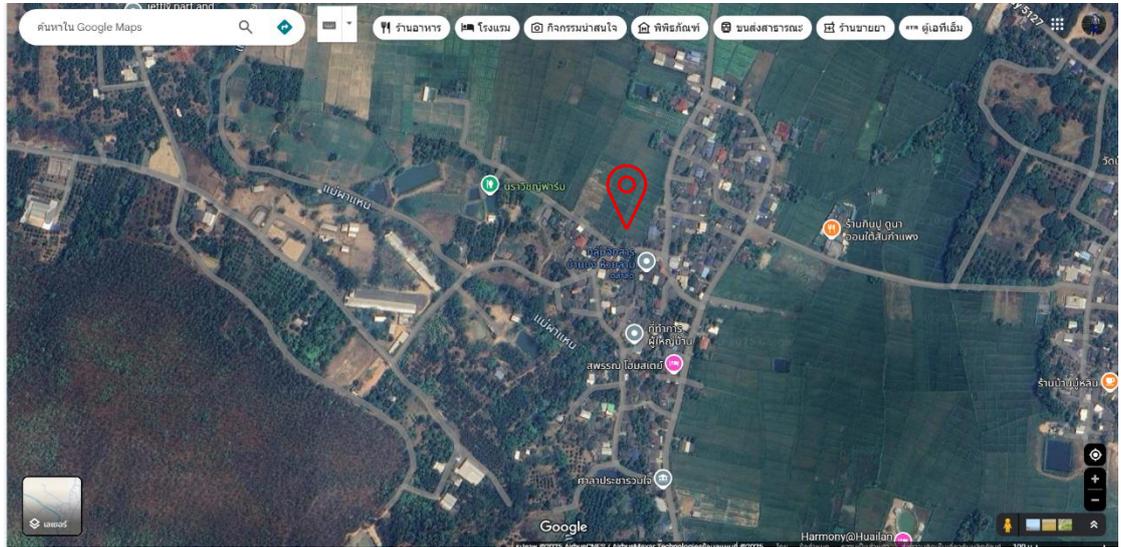
ชื่อ-สกุล...พ่อประไพ...ปิ่นตอ...อายุ...80...ปี อาชีพ...เกษตรกร.....

ที่อยู่บ้านเลขที่...36...หมู่ที่...8 (บ้านปง ห้วยลาน)...ตำบล/แขวง...ออนใต้....

อำเภอ/เขต...สันกำแพง...จังหวัด...เชียงใหม่..... รหัสไปรษณีย์.....

หมายเลขโทรศัพท์...065-8064139..... อีเมล .....

ผังแสดงตำแหน่งภูมิปัญญา

มาตราส่วน.....1 : 200.....

วาดภาพประกอบ

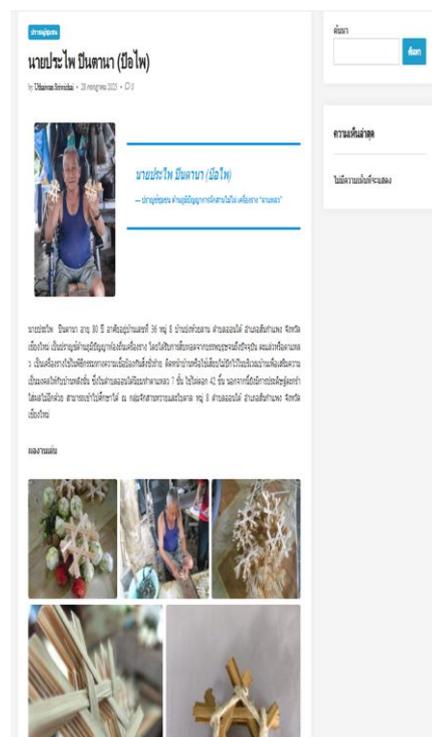
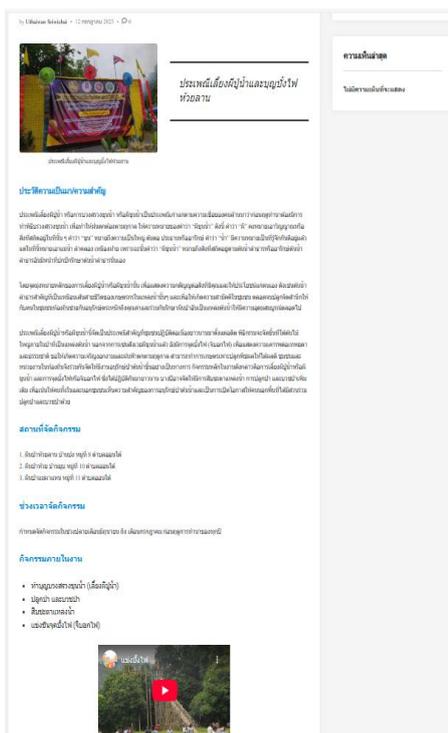
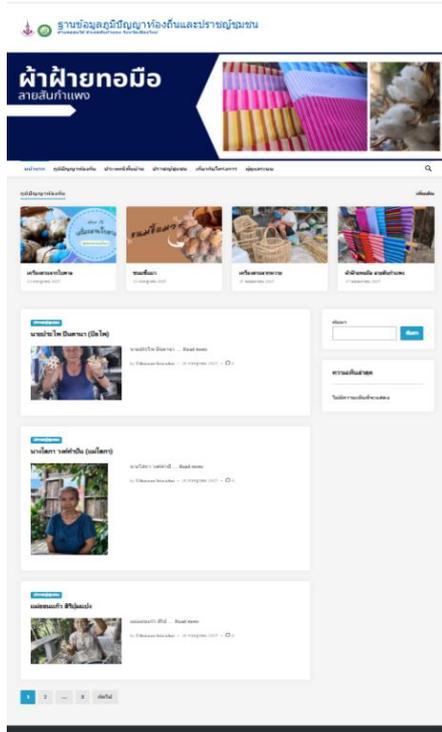
มาตราส่วน.....

บันทึกขอมูลโดยหน่วยงาน/ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
วัน เดือน ปี ..วันที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๘.....

ภาคผนวก ค
เว็บไซต์ระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์ชุมชน
ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

เว็บไซต์ระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์ชุมชน ตำบลอนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

<http://rspg.tourism.mju.ac.th/>

ภาคผนวก ง
รายงานผลการประเมินความสอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน
(Sustainable Development Goals: SDGs)

รายงานผลการประเมินความสอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน
(Sustainable Development Goals: SDGs)

แบบประเมินผลโครงการตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)	สำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย No. ....
---	--

คำชี้แจง:

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) นั้นมีทั้งหมด 17 เป้าหมาย
ซึ่งสามารถจำแนกออกได้เป็น 5 กลุ่ม ประกอบด้วย:

กลุ่ม People ที่ว่าด้วยเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้คน (เป้าหมายที่ 1, 2, 3, 4, 5)

กลุ่ม Prosperity ที่ว่าด้วยเรื่องความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนและครอบคลุม (เป้าหมายที่ 7, 8, 9, 10, 11)

กลุ่ม Planet ที่ว่าด้วยเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (เป้าหมาย 6, 12, 13, 14, 15)

กลุ่ม Peace ที่ว่าด้วยเรื่อง สันติภาพ สถาบันที่เข้มแข็ง และความยุติธรรม (เป้าหมาย 16)

กลุ่ม Partnership ที่ว่าด้วยเรื่องความร่วมมือเป็นหุ้นส่วนเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (เป้าหมาย 17)

โครงการ ....การพัฒนากระบวนการข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง
จังหวัดเชียงใหม่.....

พื้นที่ดำเนินการ ตำบล .....ออนใต้ ..... อำเภอสันกำแพง..... จังหวัด เชียงใหม่.....

ส่วนที่ 1: ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

คำชี้แจง: กรุณากรอกข้อมูลในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

ชื่อ-นามสกุล (โปรดระบุตำแหน่งทางวิชาการ เช่น ศ.ดร./รศ.ดร./ผศ.ดร./ดร.)

.....อาจารย์..ดร.เชษฐ ใจเพชร.....

ตำแหน่ง .....อาจารย์..... สถานที่ทำงาน .คณะพัฒนาการท่องเที่ยว.มหาวิทยาลัยแม่โจ้.....

ที่อยู่ ...63 หมู่ 4 ...ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่...50290.....

หมายเลขโทรศัพท์ ...065-3949253..... อีเมล .....chast007jaiphet@gmail.com.....

15.5 กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพซึ่งถูกบรรจุใน
แผนพัฒนาท้องถิ่น

(1) ชื่อกิจกรรม/หลักสูตรอบรม...การพัฒนากระบวนการข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลออนใต้
อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

(2) ชื่อกิจกรรม/หลักสูตรอบรม.....

(3) ชื่อกิจกรรม/หลักสูตรอบรม.....